

ΟΙ ΝΕΟΙ

II.

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΟΥΡΑΝΗΣ
ΣΟΦΙΣΤΗΣ
ΦΙΛΛΥΡΑΣ
JAMMES
WILDE
ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ
ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ
ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γεώργιος Κοκκινάκης

Απρίλιος 1919:

ΟΙ ΝΕΟΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

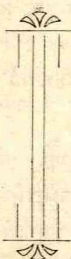
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΔΙΟΛΟΥ 117 (ΑΘΗΝΑΙ)

ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ:

Για ένα χρόνο Δρ. 20
Για έξη μήνες » 10

I NEI

PUBLICATION LITTÉRAIRE MENSUELLE

DIRECTEUR: YANNIS D. COKINAKIS

BUREAUX: RUE D'ÉOLE 117 (ATHÈNES)

LES ABONNEMENTS SE PAIENT D'AVANCE:

A L'ÉTRANGER

Un an Fr. 25
Six mois » 13

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1919.

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Α.

Ντυμένος, τὸ μυρόβλητον ἀθλητικὸ χιτῶνα,
Στῆς ἡλικίας τὸ πλήρωμα σὰν ἦρθα τοῦ Χριστοῦ,
Τοῦ πάνοπλου Ἔρωτα γυμνή, τὴν ἄμετρον εἰκόνα
Τηρῶντας, μέσ' στοῦ πόθου μου τὰ βάθη τοῦ μεστοῦ,

Στερογὴν ὡσὰ ν' ἀντίκρουσα φορὰ τὸν Ἑλικῶνα.
Κι' ὡς ἴσκιος δὲ μοῦ μόλεψε τὴ σκέψη, ἐνὸς μιστοῦ,
Ἄλλὰ φτερὰ θεοήλατα μὲ μιᾶς μ' ἀνασηκῶνα,
Ἄπ' τὰ φτερά, ἀμολόγητα, πρὸ πλέρια τοῦ πιστοῦ,

Ὁ κούς μου, τὴν ἀνθρώπινη πρὸ κατασύντριψε ἔνια,
Καὶ τὴν πρωτόπνη θέριεψε μονάχα πιθυμιά,
Ἐρὸ πουλί, π' ἀδράχτηκεν ἀπὸ κλαδιά ἀτσαλένια
Καὶ στάθη καὶ στοχάστηκε τὴν ἄχραντη ἐρημιά,

Στὶς ἅγιες χύθηκε κορφὲς ποῦ ἐγαλανίσαν πάλι!
Στοὺς μυστικούς, πασίφωτους, δοσμένος καθαροῦς,
Μὲ τοῦ χορμοῦ μου, τοῦ Θεοῦ ποῦ ἐπάλαψε τὴν πάλη,
Λυμένους ὄλους, στῆς ζωῆς τὸ Πνέμμα, τοὺς ἀρμούς,

Στήν άνθηση βυθίστηκε ποῦ σπαταλάει τὰ μύρα,
Κι' άντάμα πνέοντας, πέλαγο, κοιλάδα και βουνό,
Καθώς τὸ δροῦ, τῶν κλώνων του τήν πράσινη πλημύρα
Π' ἀργοσαλεύει, ελίχισε βουβά τὸν οὐρανό !

Και πιά, ἡ ψηλὴ βουνοκορφὴ ποῦ πνέω, καθὼς τὸ κύμα
Ποῦ σπρώχνει τὸν κολυμπιστὴν, ἀπ' τὴ βαθιὰ δροσιὰ,
Σὰ χέρι, γιὰ νὰ ἰδεῖ τὴ γῆ ποῦ ὀλόκαρδα ἀποθύμα,
Μοῦ ξεσπεάζει τὴν κρυφὴν ἀλήθεια, ὡς τὰ νησιά.

Στέρεα, μεγάλοι στοχασμοί, μοῦ πλένε ὅλη τὴ μέρα,
Μές στὴ γαλάζιαν ἄβυσσο, στὸ διάπλατο οὐρανό,
Σὰν τὰ ξεφτέρια, ποῦ ἄτρεμα, γυρίζουνε στὸν ἄερα
Κύκλους ἀκέραιους, ἥσυχους, ἀπάνω ἀπ' τὸ βουνό.

Λαμπρὴ γυναίκα, τὸ ψομί, στὸ δυνατὸ ἀνηφόρι,
Καθημερνὰ ἀνεβάζει μου, στὴν ἄπειρη σιωπῆ,
Γυναίκα Μοῦσα, ὀλόϊσα ποῦ ὑψώνει τὸ ἄρτοφόρι,
Στὴν κεφαλὴ της, στέφανο, τοῦ ἡλιοῦ ποῦ καίει, σκεπῆ.

Μές στὸ λαμπρό, κατάλευκο, ποῦ σιγοτρέμει ἄερα,
Στοῦ ἀνήφορου τὸ στρίψιμο, ποῦ π.α. κι' ὁ ἀνασασμός
Φουσκώνει, θάμμα χύνεται μεγάλο, ἡ Καλημέρα,
Κ' ἡ φλόγα τοῦ προσώπου της, στὸ νοῦ μου εὐτυχισμός !

Ἄδερφικὸ τὸ σάλεμμα τοῦ δυνατοῦ χεριοῦ της,
Σκορπίζει μέσα μου ἄξαφνα, τοῦ ἀνθρώπου τὸν παλμό,
Κι' ἀπ' τὴν ἀνάπνια, ἀπάνω της ποῦ ἐστάθη, τοῦ χωριοῦ της,
Ἄκούω στὰ σπλάγχνα μου, τῆς ζωῆς ἀκέραιο τὸν ψαλμό.

Μπροστά μου στέκει, ἀπάρθενα κομίζοντας τὰ δῶρα,
Ἡ ἀπλὴ γυναίκα, τὸ κρασί, τὸ γάλα, τὸ ψομί.
Γυμνὴ ἡ χαρὰ, στὸν ἄνεμο τῆς θείας κορφῆς, Πανδώρα,
Τὸ πνεῦμα ἀκέραιο ἀγνάντια μου, κι' ἀκέραιο τὸ κορμί.

Κι' ὁ πειρασμός, τὴ σάρκα μου, θεϊκιὰ, και δὲν τὴν γγίξει.
Τί μέσα μου, ζυγιάζεται μεγάλος ὁ σκοπός,
Καθὼς τὸ δέντρο ποῦ τὴν πνοὴ τῆς ἀνοιξῆς στραγγίζει,
Κι' ὡσὰν καρδιά, τοῦ ἀρχίνησε νὰ φαίνεται ὁ καρπός !

Λόγια ἀγαθὰ στ' ἀδέρφια της, στερέωμα τῆς καρδιάς της,
Στέλνω μονάχα μήνυμα, σὰ φεύγει σιωπηλὴ
Κόμπο τὰ δένει μυστικὸ, στὴν ἄκρη τῆς ποδιάς της,
Σκύβει τὰ βλέφαρα ἄσειστα στὴ γῆ, και δὲ μιλεῖ.

Σὲ λίγο πάλι, στῆς κορφῆς τὰ πνέματα, τὰ χέρια
Σηκώνω, ὡς σκάνει ὁ ἄνεμος τοῦ ἐλάτου τὰ κλαδιά,
Και μὲ τὰ προῦτα, π' ἀρχινᾶν νὰ τρεμοσιῶνται, ἀστέρια,
Λαμπρὴ ἀνατέλλει μέσα μου και λεύτερη, ἡ καρδιά !

* *

Μὲ τὴ μορφὴν ἀνάγυρτη, στὴ δυνατὴ μου κλίνη
Π' ὄλα βωδάει τὰ βότανα, γαλήνιος βυθισμός,
Ξάφνου τὰ μάτια μου, ἀνοιχτὰ στὸν οὐρανό, ὅπως κλείνει,
Και μοναχὰ, στὸ στῆθος μου, βαθιὸς κυματισμός,

Σὰ μονομιᾶς τῆς ἄβυσσος ν' ἀδιάζω τὸν κρατῆρα,
Ρυθμίζει ἀπὸ τὰ σπλάγχνα μου, μεστὰ και γαληνά,
Τὸ σκότος, μέσα μου, ἀρχινᾶ νὰ βάφεται πορφύρα,
Θρεμμένη στὸ αἷμα, δύναμη γιγάντια μοῦ ξυπνᾶ !

Τότε, καθὼς κολυμπιστῆς, ποῦ μπρὸς στὸ μέγα κύμα,
Ἀπ' τὴ τραυτὴν ἀκρογιαλιά, γυμνός, και προχωρεῖ,
Μὲ τὸ γαλήνιο, στέρεο και ἀχιδοβόλο βῆμα
Πρὸς τὴ δροσιὰ, ποῦ ἀγνάντια του κορφώνεται σιερῆ,

Ἄταραχα βυθίζομαι μέσ στα γαλήνια σκότη
Ποῦ μέσα μου χαράζονε ἱερά, κι' ἀπ' τὴν κορφὴ
Στὴ φτέρνα, πλέρια ἀπάνω μου λαμποκοπᾶει μιὰ νιότη,
Μεστὴ κι' ἀκαταπόνετη, στὴν αἰώνιαν ἀφή !

Κι' ὡσάν οἱ γκιώνηδες, ποῦ ὀρθοὶ στά κυπαρίσσια μέσα,
Στὴ μαύρη, κατασκότιδη κρυμμένοι φυλλωσιά,
Ξάφνου ἀρχινᾶν ρυθμίζοντας τοῦ Ὀλύμπου τὴν ἀνέσα,
Ἦ, πῶς μεγάλος ἄνεμος, ποῦ ἀρχίζει νὰ φυσᾷ,

Ἄργα τὸ βοᾶδν, ἀκούγεται τὸ κύμα καθὼς σπρώχτει
Μὲ ἀπάντεχον ἀντίχτυπο, σφοδρό, στὴ σιγαλιά,
Ὡς ποῦ τὸ πέλαο σύρρυνθμο, τὸ βγάνει ἀπὸ τὴν ὄχτη,
Γλῶσσες ἀφροῦ μακραίνοντας στὴ μαύρη ἀκρογιαλιά,

Γιὰ λίγο ἀκόμα, στοῦ ὕπνου μου τὰ πέρατα, ξυπνᾶνε,
Μὲ τὴ φωνὴν ἀνάμεστη, τοῦ Ὀλύμπου οἱ στοχασμοί,
Ὡς ποῦ ὄλα, μέσα μου, σιγᾶν, φλογίζονται, τερπνά ἴνε,
Μ' ἓνα παλμὸν ὀλόκαρδο, καθὼς οἱ ἀστερισμοί.

Κι' ὡς ἄντρας, ποῦ στὴ δύναμην, ὄρμος, λαμπρός, καὶ ξέρει,
Καὶ θέλει καὶ στὴν κλήρα του τὴν ὄψη του νὰ ἰδεῖ —
Γιατ' εἶν' ὁ σπόρος μέσα του, φλογάτος σὰν ἀστέρι,
Γιατ' εἶν' ὁ σπόρος μέσα του, πασίφωτο παιδί,

— Ὅμοια, νὰ πέρνει ὁ ὄνειρος, τὴν ὄψη τῆς εὐκῆς του,
Ἀρχίζει μὲς στὸν ὕπνο του, μεστὸς καὶ φωτεινός,
Κ' ἡ ἀναπνοή του εἶνε ψυχὴ, κ' εἶνε βουλή τοῦ Ὑψίστου,
Κι' ὁ πόθος, μὲς στά φρένα του, χορεύει ζωντανός —

Περίλαμπρος καὶ ὁ ὕπνος μου, ποῦ μὲ τὰ πάντα σμίγει
Τὴν καθαρὴ μου δύναμη στὴν ἀχραντὴ σιωπῇ,
Τῆς Πλάσης τὸ νυφιάτικο τὸ θάλαμο μοῦ ἀνοίγει,
Ποῦ ὄλα φωτᾶνε τὰ ἔνειρα τ' ἀθάνατα, καρποὶ !

* *

Τὴν ὥρα, π' ὄλο τὸ βουνό, μονόφωτο ὑψωμένο,
Στὴ φλόγα τὴν ἀτάραχη ποῦ καίει τοῦ δειλινοῦ,
Κρυφωριμάζει, ἀσάλευτο, κι' ὡσὰ μεγαλωμένο,
Ὅλη τριγύρα τὴ βουλή τοῦ διάπλατου οὐρανοῦ,

Κι' ἀπὸ ψηλὰ τὸ πέλαγο διαφέγγει ὡς μὲ τὰ σπλάχνα,
Θαμποτικὰ λαμπάζοντας σὲ βάθη ἀστραφτερά,
Καὶ τὰ καρᾶβια ὀλόρμενα, μέσα στὴ σύγλιαν ἄχνα,
Μ' ὄλα ἀνοιγμένα τὰ πανιά, κοιμῶνται στά νερά,

Στ' ἄγριο ρουμάνι, ὄθε φωτᾶν τῆς ἄβυσσος τὰ μάκρη,
Καθὼς, ψυχῆς τριγύρα μου δὲν πνέει ἀνάσασμός,
Εὐφραίνομαι, ἔτσι ἀτάραχος, νὰ κάθομαι ἀκρη-ἀκρη,
Κεῖ ποῦ κρεμᾶει στά πόδια μου, πεντάβαθος γκρεμός !

Ὀλοῦθε, ἡ ἀνεκύμαντη μὲ περιζώνει φλόγα,
Ποῦ ὡς σὲ καρπὸ στά σπλάχνα μου βουνίσσον ἔχει μετῆ,
Καθὼς ἡ ἀχτίδα, διαπερνᾷ τῶν σταφυλιῶν τὴ ρώγα,
Κ' ἰσκιώνει ὁ σπόρος, ξάστερος, στὸ διάφανο τσαμπί !

Κι' ὡς ὁ ψαρᾶς, ποῦ ἀσάλευτος κρατῶντας τὸ καλάμι,
Γλαρώνει στὴν ἀκύμαντην ἀγνάντια του ἀντηλιά,
Τὸ ψάρι περιμένοντας νὰ σύρει ἀπ' τὸ θάλαμι,
Σὰ θησαυρό, ποῦ ἀγνώριστος φωλιάζει σὲ σπηλιά,

Στὴ ζέστα μέσα, προσδοκῶ μὲ βλέφαρα κλεισμένα,
Καὶ μοναχὰ τὸ μέτωπον ὀλάερο ἀγρουπνᾶ,
Μὲ τὰ μηλίγγια, ἀνάλαφρα στά πλάγια του ἰδρωμένα,
Χρυσᾶ φτερά, ποῦ εἶν' ἔτοιμα, νὰ σαλευτοῦν τερπνά !

Κι' ἀκούω τοῦ κόρακα κρωγμὸ, πολὺ σιμά μου προῦτα,
Ποῦ φεύγει λαχανιάζοντας, ξοπίσω ἀπ' τὰ βουνά,
Καὶ στοῦ πελάγου ποῦ ἀρχινοῦν νὰ σβύνουνε τὰ χνώτα,
Τὰ μάτια ἀνοίγω καὶ κυττῶ τὸ γλάρο ποῦ κινᾷ !

Τότε, ὡς τραντάζει στοῦ ψαρᾶ τὸ γλάρωμα, τὸ γνέμμα,
Κ' αἰφνίδια κλεῖ τὴ φύχτα του στὸν ἄγριο σπαραγμὸ,
Ποῦ σεῖ τὸ ψάρι ἀπόβαθα, ὄλον ὀρμῶντας τὸ αἶμα
Μὲς στὴν καρδιά μου ἀκράτητο σ' ἐκεῖνο τὸν κρωγμὸ,

Στὸ ρόδινο τὸ διάνεμμα τοῦ γλάρου στὸ μπουγάκι,
Ὅπου ἀρμενίζει ἀδιάκοπα, γαλήνιο καὶ σειστό,
Ἄπ' τὸ θυθὸ τοῦ πέλαγου, στὰ φρένα μου ἀνεβάζει
Γλυκὸ ρυθμὸν ἀνάλαφρο, ψιλό, συγκρατητό!

Θαυρῶ σαλεύουν τὰ νησιά, θαυρῶ σκιζτᾶ ἡ κοιλάδα,
Ἄξαφνα ἐκεῖ στὰ πόδια μου κυττάζω καὶ θαυρῶ,
Σὰν ἓνα κύμα σκώθηκεν ἀθάνατο ἡ Ἑλλάδα,
Σέρνει τὰ πέλαα, τὰ βουνά, κι' ἀρχίζει ἓνα χορό!

* *

Ἄπ' τὰ βαθιά του θέμελα, πλέριο τραντάζει τὸ ὄρος.
Κι' ὡς, στῶν Μυστήριων τ' ἄροητα, τὸ μένος σὰν ξεσπᾶ,
Τρεκλίζει ὁ κισσοπέφανος, χορεύει ὁ θυρσοφόρος,
Καὶ τῶν ὄργιων τὸ τύμπανο, σὰ θεοῦ καρδιά χτυπᾶ,

Αἰφνίδια, χαλκογόνατη τριγύρα μου μιὰ νιότη,
Μὲς στοῦ βουνοῦ τ' ἀδιάκοπο βαθὺ μονακνητό,
Προβαίνει, μ' ἀνεπάντεχη γαλήνη καὶ λαμπρότη,
Μ' ἓνα τραγούδι ἀνάλαφρο, ψιλό, συγκρατητό!

Μὲς στὸ χορό, κριαρώνεται τὸ γόνα μὲ τὸ γόνα —
Γιὰ σας, χαρά σας! — δένονται τὰ χέρια τους, σφιχτά,
Σᾶμπως τραβᾶν στὰ πέλαγα μαζί, τὸ Θεὸν Ἀγῶνα,
Ἐνα καράβι ἀπὸ τῆ γῆ, νὰ πλέξει στ' ἀνοιχτά!

Κι' ὡς, μὲ τὸ στήθος σπρώχνουνε, μὲ μιὰν ἀνάσαν ὄλοι —
Γιὰ σας, χαρά σας! — χύνεται στὴν ἅγια ἀναπνοή,
Σὰ χνώτο, ὀμπρὸς στὰ στόματα, ψυχῆς ἀστραποβόλι,
Κι' ὡς ὁ λοτόμος ποῦ χτυπᾶ, ἀφίνουνε μιὰ βοή!

Κι' ὡσὰν τὰ χέρια, ὁ τραχηλὸς, τ' ὀλόφωτο κεφάλι,
Ν' ἀγάλλονται στὸν ἴδρωτα, ποῦ στάζει θεία βροχή,
Ἄπ' τὴν ἰσκιᾶ, σὰ σταματᾶν, μὲς στὴ σιγὴ προβάλλει,
Σὰν ἡ σελήνη ἀπ' τὰ βουνά, μιὰ μυστικὴ Ἰαχή!

* *

«Καρδιά σφυρὶ — κι' ὁ πόθος μας στὸ πάλεμα, γυμνίτης.
Στὰ μάτια σου εἶμαστ' ἔφηβοι, στὸν ἴσκιό σου, παιδιά.
Κι' ὅπως ἡ ἀηδόνα, στὴ βαθιὰ νυχτιᾶ, « Ἰτυς, Ἰτυς, Ἰτυς! »
Φωνάζει μὲς στὸν πλάτανον, ὅμια γιὰ σέ, ἡ καρδιά!

Ποῖός, τὴν ψυχὴ μᾶς ἄγγιξε — καὶ ποιός, τὴν ἀπαλαίνει
Τὴν ἀναπνιά στὰ σπλάγγνα μας, κρυφά, σὰ βρεφικὴ;
« Ἀπὸ τίς Πύλες τίς Σικαίης, ἀργοπερνᾶ ἡ Ἑλένη,
Κ' οἱ γέρονι, ὄρθοι σηκώνονται, μπροστά της, σιελφτιζοί! »

Καὶ μεῖς, ὁποῦ γεύτηκαμε τὸ μυστικὸ της σῶμα,
Ποῦ ἄγγιξαμε τὰ πέπλα της, ποῦ ἐφόρει, τὰ μαυρά,
Ποῦ ἄγγιξαμε τὰ πέπλα της, στὰ βλέφαρα, στὸ στόμα,
Ὅπου ἔπιαμε, τὸ ἀντίχολο, στὰ πάθη τὰ πικρά —

Καὶ στὸ κρυφὸν ἀντίδωρο μᾶς ἐβουβάθη τὸ αἷμα
Ν' ἀκούσουμε ὀλοκάθαρη, στὴν ἴδια της φωνή —
Σὰν τ' ἅγιο βασιλόπουλο, ποῦ ἀγγίζοντας τὸ στέμμα,
Στῆς μυστικῆς εἰκόνας του τὴ δόξα, ἀδημονεῖ,

Καὶ βάζοντάς το σιωπηλά, σιγά, στὸ μέτωπό του,
Δὲν ξέρει κι' ἂν ἐπέθανε, δὲν ξέρει οὐδὲ κι' ἂν ζεῖ,
Πότε ἄσπρο, πότε πύρινο, φωτᾶει τὸ πρόσωπό του,
Κι' ὁ Θάνατος κι' ὁ Ὑμέναιος, τοῦ τραγουδᾶν μαζί,

Ἄπ' τὸ κρυφὸν ἀντίδωρο, μᾶς ἐβουβάθη τὸ αἷμα,
Κι' ὄλη, μαζεύτη μέσα μας ἡ πνοή, μιὰ προσταγή:
« Σέρπει σὰ φίδι ὁ ἄνθρωπος, μὰ μπρὸς στὸ μάγο πνέμμα,
Χτυπάει φτερόν ἀθάνατο, βαθειά του, ὡς ποῦ νὰ βγεῖ! »

* *

« Ψηλά, μέ γλώσσα πύρινη, κι' ἂν σὲ καλοῦμε τώρα,
Κι' ὡς ὄρθρος, ἡ λαχτάρα μας, ἀργά, χωρὶς ὀρμή,
Κρυφοκυλάει στὶς φλέβες μας, τὸ μυστικὸν ἰχῶρα,
Μὲ δυὸ φτερά ζυγιάζοντας αἰώνια, τὸ κορμί,

Κι' ὄλο λαμπρότερο φωτᾶ, ὅσο γιὰ σὲ ἀνεβαίνει,
Γλυκὸν ἀχτιδοβόλημα, σὰν ἄστρο γελαστό,
Τὶ ἢ λάφρη του ἀπ' τῆ χάρη σου, ἱερὰ πλημμυρισμένη
Πιά, ξεχειλάει στὸ πνέμμα μας, πασίχαρα μεστὸ—

Γιὰ σέ, γιὰ σέ, ἀσκητέψαμεν, ὦ ἀθάνατη, τὰ χέρια·
Ἄλλο ἀπὸ σὲ δὲν εἶδαμε, δὲν ἔγγιξαμε ναό·
Ἄλλ' ὡς σὲ ἔγγιξαμε, μὲ μιᾶς ἀγγίξαμε τ' ἀστέρια·
Ἄλλ' ὡς σὲ ἔγγιξαμε μὲ μιᾶς ἀγγίξαμε τὸ Θεό!

Γιὰ σέ, γιὰ σέ, ἀσκητέψαμε, τὸ ἀδάμαστο ποδάρι,
Ἐκεῖ ποῦ βράχια μοναχά, χαλίαι, ἀνηφοριά·
Τὸ νέο μας πάτημα, φτερόν ἀσίγητο νὰ πάρει,
Πάνω στῆς γῆς ὅπ' ὤκαιγε σκληρὰ τὴ σιδεριά,

Ὡς ποῦ ἢ φωτιά τῆς φτέρνας μας, στὶς κορυφές, τὰ βράδια,
Ἀναπαυόνταν, βάνοντας τὸ πόδι σὲ γροεμό,
Κ' ἐνωθε πλήθια, ἀπάνω της, τοῦ ἀνέμου ὅλα τὰ χάρδια,
Τὴν ἄβυσσο, ὄλο βάρσαμα ποῦ κύλαε, ποταμό!

Γιὰ σέ, γιὰ σέ, ἀσκητέψαμε, τῆς δίψας τὴ σκληρότη,
Σὲ βράχια θαλασσόδαρτα, τρυγῶντας, τὸν ἀφρό
Τῆς περασμένης τρικυμιάς, τὸ ἀλάτι, ὅσο ποῦ πρότη,
Τὸν κόπο μᾶς ἐσήκωνες, σὰ γλάρον, ἀλαφρό!

Γιὰ σέ, γιὰ σέ, ἀσκητέψαμε, τὸ ἐφηβικό μας στήθος,
Μπρὸς στὰ μελτέμια τὰ σφοδρὰ τοῦ Αἰγαίου, ἀνυψωτοί,
Ὡς τῶν ἀνέμων μέσα τους, ποῦ αὐλίσσαμε τὸ πλήθος,
Καὶ πλέξαμεν ἐνάντια τους, ὡσὰ θαλασσαητοί!

* *

Κι' ὁ πόθος, ποῦ μ' ἀκράτητα τὰ χέρια, ἀναμερίζει
Τὸ λόγγο, ὅπου τὸν κλείσανε, σὰν τεῖχος, τὰ κλαδιά,
Κι' ἀνάμεσό τους βγάνοντας τὸ πρόσωπο, μυρίζει,
Μὲ τὰ ρουθούνια ὀλάνοιχτα, τῆς γῆς τὴ μυρουδιά,

Ἀπὸ ψηλά, ἀναγάλλιαζε νὰ τὴνὲ χαιρετίζει,
Λαμπροντυμένη μ' ὄλα της τὰ λούλουδα, καθὼς
Στὰ οὐράνια μέσα, ὁ Πήγασος, πετώντας, χρομετίζει,
Καὶ κάτουθέ του, ὁ ἄσωτος ἡλιοβολαεὶ βυθός!

Τί, σὰ βασιλομέλισσα, ποῦ μέσ' ἀπὸ τὰ στίφη
Τῶν μελισσῶν, τοῦζεύοντας τὸ πέταμμα, ψηλά,
Μὲς τὸ κυανὸ βυθίζεται, διάχρυσο βέλος, νύφη,
Ἐνῶ ξολίσω της, ὁ ἔσμος βογγῶντας ξεχειλᾶ,

Σὰ φλόγα, κι' ὄλο ὑψώνεται λαμπρότερος ὁ ἀγέρας,
Στὴ μυστικὴν εἰκόνα σου, τὴν τόλμη ὀποῦ μεθᾶ—
Κι' ὡς τὸ πουλί, ποῦ χάνεται μέσα στὸ φῶς τῆς μέρας,
Ὁ νοῦς μας, δὲν ἐδεΐλιασε ποτέ, νὰ σὲ ἀλουθᾶ!

* *

Στὰ σπλάχνα τώρα, ἂν ἀναβροῖ τὸ χάρδι, ἢ ἡρεμία
Τοῦ ἡμέρου σου, ποῦ ἀπόμεινε σ' αἰσθήσεις γαληνές,
Ἡ βούλησή μας κ' ἡ ψυχὴ, μπρὸς στὴ ζωὴ εἶνε μία,
Κ' εἶνε οἱ καρδιές μας ἀγγιχτες, θερμὲς καὶ φωτεινές!

Ὡ ἀθάνατη, δὲν ἤπιαμεν, εἰεῖ ποῦ πίν' ἢ ἀγέλη,
Σ' ἄδιας ποῦ σέρνεται ζωῆς τὸ χνάρι, ταπεινή,
Μὰ μὲ τοῦ σκῆπτρου τὴν κορφὴν ἀγγίζοντας τὸ μέλι,
Σκῆπτρο στυλώσαμε ἄσειστο, στὸ νοῦ, τὴν ἡδονή!

Τί, μὲς τὴν ἄγια δίψα μας, ἀλώθηκε νεφέλη,
Ποῦ ὀλόμελους μᾶς πότισεν Ὀλύμπιο δροσισμό.
Κ' ἡ πύρη, ἀνάβρυσε πηγὴ, κ' ἔδωκε ἢ πέτρα μέλι,
Κι' ἄσβυστη ἀγρούπησε φωτιά, τῆς νιότης τὸ βωμό!

Ἀκέρια, μὲς στὰ στήθη μας, μαζώχτηκε ἢ πατρίδα·
Κ' ἔργο της, λόγος, ὄνειρο, βαθιά τους ἀντηχεῖ,
Σὰν ἀπὸ δόρου ὀρηκτικὸ, βογγῶντας, μὴν ἀσπίδα
Ποῦ πίσωθέ της, ἀγρυπνη παραφυλάει ψυχὴ!

Λιγότερες, τις ατίμητες χαρές δὲ θέλει ποῦνε,
Ποῦ ὡς λεῦκες ἐβυθίζανε τις ρίζες σὲ πηγὴ—
Τί, μὲς στῆς σάρκα λαχταρᾶν, τ' ἄξιον ἀγγιό, νὰ μοῦνε,
Ψυχές, ποῦ ἢ Ἀχερούσια τις θέριεψε σιγή!

Στοῦ Ὑμέναιου, ν' ἀνασάνουμε ποθῶντας, τὸν κοιτῶνα,
Ποῦ τὸν βιγλίζει ἀκοίμητο στὴ φύχτα σου δαδί,
Τῆς θεότητος φορέσαμε, τὸν ἄσφαφο χιτῶνα,
Κι' ἄγαλμα νοῦ, στὰ φρένα μας, ἐφώταε, τὸ παιδί!

ὦ, δόσε, ἢ ἄξια νιότη μας, ἀπ' τὸν καρπὸ σὰ γύρει,
Τὰ μάτια μας, τῆ δόξα σου, στὴν κλήρα τους, νὰ ἰδοῦν,
Πῶς ἀπ' τὰ πεῦκα, σύγνεφα χουσαῖ, σκορπᾶν τὴ γύρη,
Οἱ ἀνέμοι οἱ ἀνοιξιῆτικοι, σφοδρὰ ποῦ μελωδοῦν!

Σὲ σέ, τὰ χέρια ὑψώνουμε, ὦ Ἀθάνατη, ποῦ κρύβεις,
Σὰν τὸ εἶδωλο τῆς λάτρας σου, κλεισμένο στὴ συμυρτιά,
Φυλῆς ἀκέριας ἀνθισμα, στὴ θεία σιὰ μιᾶς ἤβης,
Τὸ σπόρον, ὁποῦ ἐφώλιασε, χουσαῖφι στὴ φωτιά!

Σὲ σέ, σὲ σέ, ἀκριμάτιστα σηκώνουμε τὰ χέρια
Στὸ ἄσμα μας, δός, νὰ ζέψουμε γιὰ πάντα, τὸν καιρό.
Κι' ὅπως ἀνθοῦμε ἐδῶ στὴ γῆς, ν' ἀνθοῦμε καὶ στ' ἀστέρια,
Ὡς νὰ τὰ σύρουμε ὅλα τους, στὸν ἄξιο μας χορὸ!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΤΟ ΞΕΝΟ ΣΚΥΛΙ

Ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τῆς γιαγιάς μου
ποῦ ἔζησε τὰ τελευταῖα τῆς χρόνια τυ-
φλὴ καὶ πολὺ πικραμένη.

Ὅταν δλαφτήκανε τὰ μάτια τοῦ πατέρα, τόσο ποῦ νὰ μὴ μπορῆ νὰ διακρίνῃ τὸ
ραζακὶ ἀπὸ τὸ σαββατικὸ σταφύλι—τὸ μελιτζανὶ ἀπὸ τὸ κοκκινέλλι σῦκο ἢ φρον-
τίδα τ' ἀμπειοῦ πέρασε στὸ γυνί.

Κ' ἡ φροντίδα δὲν ἦτανε μονάχα πῶς νὰ τὸ καλλιεργῆσῃ καὶ νὰ τὸ κἀνῃ ἀμ-
πέλι προσοδοφόρο καὶ φουμισμένο, καθὼς ἦτανε σιὰ χέρια τοῦ προπάππου μὰ καὶ
πῶς νὰ τὸ γλειώσῃ ἀπὸ τὸ χρέος.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς ὁ πατέρας του τὸ εἶχε παραλάβει ξεπεσομένο, μ' ἀντὶς
νὰ βάλῃ τὰ δυνατά του νὰ τὸ ξανασηκώσῃ, τοῦ μπῆκε μαγία γιὰ σκυιές καὶ παρα-
μελώντας τ' ἀμπελοργικὰ, ἔβαζε ὅλη τὴ φροντίδα του στὸ νὰ φτιέγῃ σκυιές ὀ-
λων τῶν λογιῶν. Τὸ λιγοστὸ κρασί ποῦ τοῦ ἔδινε τὸ ξεπεσομένο ἀμπέλι ἀντὶς νὰ
πυγαίνῃ νὰ τὸ πουλῆ σὶς συνειθισμένες ἀγορῆς ποῦ τὸ πουλοῦσε κι' ὁ πατέρας
του «τοῖς μετρητοῖς», πῆγαινε ὅπου μάθαινε πῶς ἦτανε καλὰ σόγια σκυιῶν, κι' ἀ-
κριβοπλήρωνε γιὰ φυνά καὶ γιὰ μπόλια. Κι' ὅσο ἦτανε θέση καὶ φύτενε γύρω
στὸ φράχτη τὸ κακὸ δὲν ἦτανε πολὺ μὰ σὰν ἐπύκνωσαν καὶ γίνανε τοῖχος γύρω
στ' ἀμπέλι, μπουδίζοντάς το ν' ἀραπνέῃ, κάθε πούδρισκε καινούργιο οἶο τὸ φύτενε
ὅπου ἔφτανε κι' ἀξαιόντας καταϊσκωνε τ' ἀμπέλι. Καὶ «Τ' ἀμπέλι τοῦ Γέρω-Σί-
μου» ἔγινε περίφημο, τώρα, γιὰ τὶς σκυιές του:

(Τὰ νόστιμα βασιλικὰ τ' Ἀθηναϊκὰ.

Τὰ μεγάλα, μαῦρα τὰ Τυραβώτικα.

Τ' ἄσπρα, τὰ λεπτόφλουδα, γλυκύτατα, τὰ Σπεισιώτικα.

Καλαματιανὰ, Κνυμακὰ, Ἀντιότικα, Ἀρτινά.

Μεγάλα, μικρά, μαῦρα ἢ ἄσπρα. Κοκκινέλια ἢ μελιτζανιά.

Στρογγυλά ἢ ἀγρονιάτα. ἄλλα καλὰ νὰ τρώγονται ξερὰ κι' ἄλλα χλωρὰ.

Περισσότερα ἀπὸ πενήντα λογιῶν σκυιές!)

μὰ τὸ εἰσόδημα ποῦ δίνανε ἦ-
τανε μικρὸ γιὰ τὴν ἡ περισσότερες σκυιές, μ' ὅλη τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γέρω-Σίμου,
δὲν εἶχανε ἔφθονο κέρισμα. Τὰ κλήματα, τὰ γέρικα κοτίσουρα τοῦ πατέρα του,
παραμελημένα καὶ πνιγμένα ἀπὸ τὶς σκυιές δὲ δίνανε σχεδὸν τίποτα κι' οἷον ὁ
Γέρω-Σίμος χρέωσε τ' ἀμπέλι γιὰ νὰ ποσώσῃ τὰ ἔξοδα τοῦ προσκνήματος σὶν
Ἄγιον Τάφο, τὰ γέρικα κοτίσουρα σὰ νὰ παρατηρήκανε σὶν ἀπελπισία τους.

Ὁ γυνὸς οἷον πῆρε ἀπάνω του τὴν εὐθύνη τοῦ χρέους καὶ τὴ φροντίδα τ' ἀμ-
πελιοῦ, δὲ μπόρεσε νὰ κἀνῃ τίποτα. Λεῖπαινε τὰ χοήματα, καὶ τ' ἀμπέλι γιὰ νὰ
διορθωθῆ καὶ νὰ δώσῃ εἰσόδημα χρειάζονταν ἐργάτες.

Ὁ πατέρας τυφλώθη ὀλότεια καὶ τὸ χρέος ἄξαινε ὀλοένα. Οἱ πληρωμὲς σὲ

γιατρούς και ψευτογιατρούς και τέλος οι τελευταίες κακές χρονιές που δεν κάνανε εισόδημα να πληρώσουνε καν τους τόκους, θεωρέψανε το χρέος κι έπαιξε «άμπέλι του Γέρω-Σίμου με τις περιφημες ον-κιές»»

Ο γνιός κ' ή νύφη του, μιλούσανε κρυφά κι άπομερα γι' αυτή την έγνοια και μη βλέποντας άλλοια τρόπο, αποφάσισαν να πουλήσουνε τ' άμπέλι και μ' ό,τι περισέψει να βάλουν εργάτες, να δουλέψουνε κ' οι ίδιοι, και να φυτέψουνε ένα άμπελοτοπο ποι τους έμεινε από συμπεθερική κληρονομιά.

Άγορασιές, παραλλήδες και φιλόδοξοι πρόθυμοι ν' αγοράσουνε το περίφημο άμπέλι, ήτανε πολλοί στο χωριό, μα ό γνιός μίλησε σ' ένα από το γειτονικό χωριό, άνθρωπο άρχοντονοικοκύρη, με χορτασμένο μάτι από χτήματα, και καλόβολο, γιατί συλλογίστη πως μ' ένα τέτοιο άγοραστή μπορούσε να μείνη ή πούληση κρυφή από τον τυφλό. Γίνανε κρυφά οι συμφωνίες, πήγανε στη χώρα για τις νομικές διατυλώσεις, και τ' άμπέλι του Γέρω-Σίμου με τις περιφημες ονκιές πέρασε στην κυριότητα και κατοχή του άγοραστή.

Κυριακή απολείτουρα το άνάγγειλε ό παπās από το "Άγιο Βήμα, και ζήτησε «για τόνομα του Χριστού και της Παναγιάς» να βασιτηχθί κρυφά. Τό έπαινε τ' άπόγευμα στη ρούγα και τη νύχια στον καφερέ, κι' όλοι ύποσχεθήκανε πως δε θα το μάθη ό τυφλός.

Τό σκελί τ' άγοραστή, στοργγυλοκάθισε στο νέο χτήμα από την πρώτη μέρα, και στο σπίτι του τυφλού άρχισε ή παράξενη ζωή.

Πρόθεση άγαθή... μα πόσο θα βαστάξη το ψέμμα;!

*

Τ' άγγόνια μιληθήκανε, παραγγελήκανε παράμερα. Ο γνιός κ' ή νύφη, με το μικρότερο άγγονάκι στην άγκαλιά της, τα δασκαλεύανε στο ψέμμα, και τα παιδιά όντας στην ήλικία που το ψέμμα τους είνε φυσική κλίση, ύπόσχεονταν πως πρόπει να είνε ήσυχοι από μέρους τους, κ' εφευρίσκανε την ίδια στιγμή πονηρές άπαντήσεις για την κάθε ερώτηση πουθελε τους κάνει ό παππούς. Όμως και για τους μικρούς όσο και για τους μεγάλους δεν ήτανε τόσο εύκολο να γελούνε τον τυφλό κι' αυτό άποδείχτη την ίδια νύχια.

Μπαίνοντας ό γνιός σπίτι, καλησπέρισε βαρύνημα κι' ό τυφλός γύρισε το σβουμένο του βλέμμα σ' όλους και ρώτησε μ' ένα ενδιαφέρο που δέν είχε την άρχή του από κείνη τη στιγμή. «Τί έχουνε;... Τί συμβαίνει;...» Μ' αυτή την ερώτηση συγχιστηκανε όλοι γιατί δέν περιμένανε πως θ' άρχιζε τόσο γρήγορα ό άγώνας.

— Γιατί σωπαίνετε;!... Πολλήνώρα ήθελα να ρωτήσω τη νύφη μου... τα παιδιά... Τί έχετε;... Τί συμβαίνει, ό γνιέ μου;!..

Και χωρίς να περιμένη άπάντηση πρόσθεσε:

— Δέν μπορείτε να μου κρυφθίτε... Πέστε τό μου...

— ... Μπά!... Τί να έχω;

— Τί μπορεί να μās συμβαίνει!.. πρόσθεσε άμέσως κ' ή γυναικα μα ό εύθυμος τόνος που προσπάθησε να βάλη στην προσποτημένη έκκλησή της δέν έπιασε.

Σκύψανε κάτω γιατί τα τυφλά μάτια καρφωθήκανε άπάνω τους οα να μπορούσανε ν' ανακαλύψουν τα σημάδια της τόσο πρόχειρα κρυμμένης άνησυχίας!

— Τίποτα!... παππο!... Τίποτα!... έπαινε και τα παιδιά κι' άμέσως πάλι έπαινε πονηρά:

— Παππο!... κανγαδισανε...

— Κανγαδισανε από κωρίς και για τοττο!

— Άνάσαν!.. και κινάξανε τα παιδιά τους μ' εύγνωμοσύνη, μα σε λίγο ό τυφλός κούνησε το κεφάλι και μουμουόρισε. «Ψεύτικα!.. ψεύτικα!.. είσαστε ψεύτικα...»

Ο γνιός κ' ή νύφη του είδανε πως έπρεπε να συντρέξουνε τα παιδιά επιβεβαιώνοντας το ψέμμα κι' άρχισαν να διηγούνται με ζέσι που τους πρόδονε, ένα κανγαδισμα άπάνω σε ψεύτικη αιτία και να παραπονούνται, και να μαλλώνουνε μα ό τυφλός στο τέλος αυτής της φοιχτής κωμωδίας μουμουόρισε: «Ψεύτες!... ψεύτες!...» κι' άξαφρα, ύφώνοντας τη φωνή, ύφώνοντας το δάχτυλο σε σχήμα επιβεβαίωσης, είπε:

— Δε μου γελάτε!... Δέν κρυβόσαστε από τη στραβομάρα μου!...

Και τοι' χιτύησε το αίμα στο πρόσωπο και τα γαλαζτωμένα μάτια κωκίνησαν κι' ανοίξανε πλατειά, στυλωμένα άπάνω τους.

Ο γνιός δε μπορούσε να βαστάξη αυτό το τυφλό βλέμμα που θυθίζονταν στη ψυχή του, και παρ' 'λίγο να πέση δια γόνατα και να φωνάξη: «Ναι!... πατέρα μου!... "Ημαριον... Συμπάθα με! συμπάθα με!...»

Τ' άγκόνη, το μεγαλύτερο άγόρι, ξέσπασε σ' ένα γοερό κλάμα...

Ο τυφλός θριάμβεψε κι' άφινε και επιφωνήματα: «Α!» «Α!»...

Μ' άξαφρα το δεύτερο άγόρι έτρεξε σιμά και του είπε:

— Παππο!... Εγώ θα στο πώ... Ο Γιάγκος έκανε ένα λάθος... ένα μεγάλο λάθος... μα προστυχιά!... Τόν άκους που κλαίει...

Αυτό έκανε κατάπληξη!... Ο πατέρας έμεινε οάν άσβολωμένος, ή μάνα ξέσπασε σ' άναφυλλητά κι' ό Γιάγκος σε δυνατώτερα κλάματα οα να τον τραβοΐσαν από τα μαλλιά. Ο τυφλός έσκυψε το κεφάλι.

— "Ω!... "Ω! ένα λάθος!... ένα μεγάλο λάθος... μα προστυχιά ό μεγάλος μου έγγονός!... Γι' αυτό λοιπόν!... Γι' αυτό λοιπόν!... Τότες μακάρι να γελιώμονα... Κάλιο να γελιώμονα... Νόμισα πως ήτανε από αιτία το χρέος... Τό δικό μου λάθος...

Από τα τυφλά μάτια κωλήσανε δυό δάκρυα.

Έκανε λίγα θήματα και πλησίασε το παιδί ώδηγημένος από τα κλάίματά του. Τοΰσφιξε το κεφάλι μέσα στην παλάμη του και τοΰπε:

— Σώπα... Σώπα... Έκανες ένα λάθος...

— Παππο!... "Ημαριον!... Συμπάθα με!... συμπάθα με!..

— Ναι!... Ναι!... και δε θα εξετιάσω να το μάθω... Νόμιζα πολλήνώρα πως ήτανε από αιτία το δικό μου λάθος... Εγώ σήκωσα λεφτά με τόκο... Έκανά χρέος... Πλάκωσε ύστερα κ' ή άρρώστια...

— Πατέρα μου!...

— Πατέρα!..

— Παππού!

— Παππού μου!

— Καλά!.. Καλά!.. δὲ σὰς μιλῶ οὔτε γιὰ τὸ δικό μου λάθος...

Προχώρησε πασπατευτὰ καὶ κάθισε στὴ γωνιά του μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο σὰ νὰ πρόσεχε μιὰ κονδένια ποῦ γίνονταν μέσα του.

— Μι, συλλογιέσαι, πατέρα, τὸ χρέος...

— Καλὰ, παιδί μου!.. Ξέρω!.. Πήρες ὅλη τὴν ἔγγοια ἀπάνω σου καὶ δε θέλεις νὰ σοῦ μιλάω γι' αὐτό... Ἔχω ἐμπιστοσύνη... Θὰ τὸ ξεχρεώσης τ' ἀμπέλι καὶ θὰ τ' ἀνασιήσης... Κ' ἐγὼ χρεωμένο καὶ ξεπευμένο τὸ πῆρα ἀπὸ τὸ γονιό μου...

— Μὴ συλλογιέσαι, πατέρα, τ' ἀμπέλι... Ξανάπε ὁ γνιὸς καὶ δάγκωσε τὰ χεῖλη μετανοιωμένος τὴν ἴδια στιγμή ποῦ τὸ ξεφώνισε γιὰτὶ κατάλαβε πῶς μέσα σὰ λόγια του καμπάνιζε ἡ συνειδήσή του.

Ἡ γυναίκα τοῦριξε ἕνα βλέμμα μομφῆς καὶ ἔτριξε κ' ἔβαλε τὸν Μίχο, τὸ μωρὸ, σὰ γόνατα τοῦ τυφλοῦ τὴ στιγμή ποῦ ρωτοῦσε: «Γιατί!;.. Γιατί!;...» Ξαναγορλόνητας τὰ μάτια.

Ὁ Μίχος ἄπλωσε τὰ χερσάκια του καὶ τραβοῦσε τὰ γένεια του ἀρθρώνοντας γιὰ πρώτη φορὰ τὸ: «πα-πα-παππού!...»

Γέλασε ὁ τυφλὸς γελᾶσανε ὅλοι καὶ ξαστέρωσαν τὰ πλαταγμένα πρόσωπα. Μ' αὐτὸ ἦτανε μιὰ στιγμή, γιὰτὶ ὁ τυφλὸς ἐπανελάθει τὴν ἐρωτήσή του μὲ τὴν ἴδια ἀνησυχία. Ὁμοῦς σὸ μεταξὺ, ὁ γνιὸς κατώρθωσε νὰ βρῆ μιὰν ἀπάντησιν:

— Λέω νὰ συλλογιζώμαστε τὰ παιδιά μας κ' ὄχι τ' ἀμπέλι...

★

Γιὰ κάμποσες μέρες ἡ νέα λέξη τοῦ Μίχου ἔπεφτε κάθε στιγμή, γεμίζοντας εὐτυχία τὸν παππού καὶ σκεπάζοντας μὲ ἰλαρότητα τὸν καημὸ τοῦ πατέρα, τῆς μάνας καὶ τῶν ἀδερφῶν—τῶν ἀδερφῶν ποῦ ἀπὸ τὴν τραγικὴ νύχτα κ' ἐδῶ αἰσθάνονταν καὶ συλλογίζονταν σὰν ἄντρες. Ὁ καθένας τους τραμάζε νὰ ξεμοναχιασθῆ μὲ τὸν τυφλὸ, καὶ φροντίζανε νὰ εἶνε πάντα ἐνωμένοι κ' ἔτοιμοι νὰ ὑπερασπίσουνε καλύτερα τὸ μουσικό τους.

Πόσες φορὲς, ἡ μάνα, διέποντας τὰ χεῖλη του νὰ σαλεύουνε νομίζοντας πῶς θ' ἀνοίγανε νὰ ρωτήσουν γιὰ τ' ἀμπέλι... γιὰ τὶς σκιῆς,—τὶς σκιῆς ποῦ ὁ νέος νοικοκύρης ξερίζωνε ὀλοένα, ξυπνοῦσε μ' ἕνα τίναγμα τὸ Μίχο ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της!

Ἦτανε ἀρχίσανε νὰ καλλιεργοῦνε τὸν συμπεθερικό ἀμπελότοπο κ' ὁ τυφλὸς πλανήθη νομίζοντας πῶς ἡ δουλειὰ γινότανε σὸ πατρογονικό ἀμπέλι.

Ἡ δουλειὰ προχωροῦσε. Ἡ ἄγρια γῆς μέρευε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, καὶ τὸ βράδυ ἐπιστρέφοντας κατὰκοποι ἀπὸ τὸ νέο ἀμπέλι γεμάτοι μὲ τὸ γλυκόθλιθο αἶσθημα τῶν μεσοκαιριομένων γονέων ποῦ ἀφοῦ χάσανε τὸ προκομμένο παλιόκοι κινῶνε τὸ μωρὸ τὸ στερογοπαῖδι μ' ἐλπίδα, πέφτανε στὴν ἀγωνία νὰ δίνουνε ἀπάντησιν στὴ φλύαρη ἔγγοια τοῦ τυφλοῦ, σὶς ἐρωτήσεις, σὶς συμβουλές του.

Βέβαια, ὁ τυφλὸς αὐτὸν τὸν καιρὸ δὲν ἦτανε περισσότερο γνοιασμένος παρ' ὅτι

ἦτανε τὶς ἄλλες χρονιές. Ἀπὸ τότε ποῦ βλαφτήκανε τὰ μάτια του καὶ κάθισε σπύτι, δὲν ἔπαυε οὔτε μέρα νὰ ρωτᾷ καὶ νὰ συμβουλεύη: «Τὶς σκιῆς καὶ τὰ μούτια σας!» κ' ἤξερε τὶς ἐποχὲς καὶ τὶς ἡμερομηνίες π' ἄρχιζε ἡ κάθε δουλειὰ καὶ συμβούλευε ἢ ρωτοῦσε μὴ ξεχάσανε ἴσρα ἢ τ' ἄλλο: «Χειμῶνας εἶνε... Σκάφτετε τὶς καὶ κοπρίστε τὶς...» «Ἄ δῆτε σὲ καμιὰ, ἄσπρη μούχλα... βγάλτε τὴ μ' ὄλες τὶς ρίζες καὶ κόψτε τὴν... Εἶνε ἀρώστεια καὶ κολλᾶνε κ' ἡ ἄλλες...» «Καθαρίστε τὶς ἀπὸ τὰ παρακλάδια ποῦ φρυγώνουν γύρω σὸ κοῦτσουρο κ' ἀπὸ τὰ λαίμαργα ποῦ ψηλώνουνε χωρὶς νὰ δίνουν καρπὸ». «Ἀπρίλης μπῆκε... Σκαλίστε τὶς...» «Ὅσες φροιάσανε θεραπέψτε τὶς... Μὴ βάζετε πολὺν πετρέλαιον μόνον ἢ σαπουνάδα νᾶνε πηχτὴ καὶ νὰ τριέβετε μὲ φανέλλα, κορυμ, κλώνους καὶ κλαδιά». Στὶς συμβουλές του δὲ ξεχνούσε καὶ τὰ κλήματα τ' ἀμπελοῦ: «Θέλει τὴ φροστίδα τ' ἀμπελογοῦ ὀλοχρονίς... καὶ θέλει λάτρα...» «Ἐγὼ μὲ τὸ μεράκι τῶν σκιῶν τὸ παραμέλησα... Ἐσεῖς μὴν τὸ παραμελήτε...» Σ' ὅλ' αὐτὰ ἄλλοτες ὁ γνιὸς κ' ἡ νύφη ἀπαντοῦσανε πρόθυμα: «Στὸ χέρι μας εἶνε καὶ θὰ γένη» μὰ τώρα ἡ ἔγγοια του τοὺς ἦτανε ἀνυπόφερτη... τοὺς σκότιωνε.

Τοὺς ρωτοῦσε κάθε νύχτα, τί κάνανε καὶ πῶς «δεῖχνουνε» οἱ σκιῆς καὶ τὰ κλήματα, καὶ γιὰ νὰ δίνουνε σοσιές τὶς ἀπαντήσεις, κάθε βράδυ, γυρνώντας ἀπὸ τὸ νέο ἀμπέλι κάναν ἕνα ἀλλόγηρο γιὰ νὰ περάσουν ἀπὸ τ' ἀμπέλι τοῦ Γέρο-Σίμου.

Κοιτοστέκανε στὴ σιότια. Σκύθανε πάνω ἀπὸ τὸ φράντη οἴκητος πορευμένες ματιές στὴ δουλειὰ ποῦ κάνανε οἱ ἐνοῦτες τοῦ ἀροοαστῆ, καὶ γνοῖς νὰ τὸ θέλουνε ἢ ματιὰ τοὺς γινότανε κακὴ καὶ τὸ σκελὶ τοῦ νέου νοικοκύρη ἔχανε τὴν οὐρά του σὰ σέλια καὶ τοὺς κτάζε λοξά.

Β'

Πέρασε φθινόπωρο, χειμῶνας καὶ πρώτη ἀνοιξη.

Λάλησε τὸ τζιτζίκι.

Ὁ τυφλὸς βγήκε σὸ χαγιάτι ἀνοίγοντας πλατεῖα ρουθόγια κατὰ τὴ θουνοπλαγιά ποῦ ἦτανε σὰν ποδιὰ γιγάντισσας βασίλισσας ἀπλωμένη νὰ σιερνώσῃ στὸν ἥλιο. Στὴ μέση, τ' ἀμπέλι ποῦ διατηροῦσε πάντα τ' ὄνομά του. (Ἄχρῆστο κ' ἔλενθερωμένο ἀπὸ τὶς πολλὲς σκιῆς «πῆρ' ἀπάνω του» καὶ ἦτανε σὰν τ' ἀνεβατὸ κέντημα στὴ βασιλικὴ ποδιά. Γύρω τ' ἄλλα ἀμπέλια σὰν ταπέλλα τρουπητῆ, καὶ σὲ μιὰ γωνιὰ τὸ νεῖδ ἀμπέλι ποῦ φύτεψε ὁ γνιὸς του σὶν συμπεθερικό τόπο, σὰν ἀστέρι κεντημένο μὲ ἀνάγια ψιλοβελονιά.) Ὁ γνιὸς, ἡ νύφη καὶ τ' ἀγκόνια εἶδανε τὸν τυφλὸ μὲ μοναδικὴ ἀνησυχία.

— Σὰ ν' ἀγγαντεύη...

— Σὰ νὰ ξανοογῆ!...

— Μίχο!... Μίχο!... ἔλα ποῦ σὲ θέλει ὁ παππούς...

— Μίχο!.. Μίχο!.. Πατέρα φώναξε τὸ Μίχο...

Ὁ τυφλὸς χωρὶς νὰ γυρῆσῃ τὴν ὄψιν του ἀπὸ τ' ἀμπέλι εἶπε ἀργά:

— Βλέπω... εἶνε λίγος καιρὸς ποῦ βλέπω πάντα τ' ἀμπέλι μου...

— Μίχο!.. Μίχο!.. Πατέρα φώναξε τὸ Μίχο... εἶνε σκυμμένος σὶ ἀκρό-
δωμα ἐπικίνδυνα... ἐπικίνδυνα...

— Μίχο... ἔλα... φώναξε ὁ τυφλὸς κι' ὁ Μίχος ποῦ τὰ ποδαράκια κ' ἡ γλωσ-
σίτσα του εἶχανε πάρει δρόμο τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔτρεξε κοντὰ του.

Τοῦ χάριδενε τὰ μαλλιά καὶ ξανάπε:

— Ναί... οἴως λέω πῶς εἶνε κάμποσος καιρὸς ποῦ βλέπω τ' ἀμπέλι μου...

Καὶ πρόθεσε σιναχιά:

— Στ' ὄνειρό μου!..

— "Ὦχ! πατέρα μου!.. Τί μπορεῖς νὰ δῆς σὶ ὄνειρό σου;! εἶπε ὁ γυιὸς γιὰ
νὰ τοῦ κλονήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη σὶ ὄνειρα μὰ ὁ τυφλὸς τὸ πῆρε σὲ μιὰν ἔννοια
διαφορετικὴ καὶ κατοῦφιασε.

Σὲ λίγο μερμούρισε, κ' ἡ φωνὴ του ἔκλαιε.

— Ναί... εἶνε φοβερό... μὰ τυφλὸς ποῦ ἄλλοῦ νὰ βλέπω παρὰ σὶ ὄνειρο...
καί... σὶ τὴν ἔγγοια μου...

"Ἄξαφρα σήκωσε τὸ κεφάλι, γύρισε τὸ κορμὶ του. Ζυγιάστη καὶ ἡ ὄψη του ἦ-
τανε κατάντικρον σὶ ἀμπέλι—«Στ' ἀμπέλι τοῦ «Γέρω-Σίμου»—κι' ἄνοιγε τὰ ρου-
θούνια του κι' δομίζονταν σὰν ἄλογο χαμένο σὶ σκουαδὶ. Τὰ τυφλά μάτια σὰ νὰ
βλέπανε πολλὴ θαιειά—πολλὴ θαιειά...

— Σὰ ν' ἀγναντεύη...!

— Σὰ νὰ ξανοίγῃ...!

— Δὲν εἶμαι κατάντικρον σὶ ἀμπέλι μου;!.. ρώτησε οδυρότὰ καὶ χωρὶς νὰ
περιμένῃ ἀπάντησιν μουρούρισε: Περιέργο!.. σὰ νὰ μὴν εἶμαι κατάντικρον σὶ ἀμ-
πέλι μου...

— Εἶσαι... παπποῦ!.. εἶσαι... φωνάξανε μὲ μιὰ φωνὴ τὰ τρία ἀγκόνια, μὰ
ὁ τυφλὸς γύρισε ἀπάνω τους τὸ βλέμμα του καὶ τὰ κερανοβόλησε.

Ὁ Γιάνκος, ὁ μεγάλος ἐγγονὸς, κάποιον βρῆκε λίγο θάρρος καὶ ξανάπε:

— Δὲ σοῦ λέμε ψέματα... εἶσαι ἀντίκρον σὶ ἀμπέλι μας... μονάχα γυρνᾶς...
ἔτσι.. Τώρα εἶσαι κατάντικρον σὶ ἀμπέλι μας... σ' ὀρκίζομαι!..

— "Ἄ μπᾶ!.. "Ἄ μπᾶ!.. ἔκανε ὁ τυφλός.. Κατὰ δῶ εἶνε τὰ χερσοτόπια τοῦ
συμπέθερου...

Καὶ σιράφῃ γεμάτος ὀργὴ σὶ τὸ γυιὸ καὶ σὶ τὴν νύφη του.

— Γιατί μοῦ λέει ψέματα αὐτὸ τὸ παληόπαιδο!;

— Ὁ πατέρας κ' ἡ μάνα στέκανε ἀναπολόγητοι.

"Ἄξαφρα ὁ Μίχος ἔριξε φωνή:

— Παπποῦ νὰ τ' ἀμπέλι σου!.. Παππούλη ἐγὼ νὰ σοῦ γυρίσω τὸ κεφάλι κατὰ
τὸ ἀμπέλι σου... Κ' ὁ μικρὸς σκαρφάλωσε σὶ τὴν καρέκλα, τάνυσε τὰ χερσάκια του
καὶ γύρισε τὸν τυφλὸ κατὰ τὸ «ἀμπέλι τοῦ Γέρω-Σίμου».

— "Ἐκοι,εὶς πολλὲς σκυιές, γυιέ μου: ρώτησε σὲ λίγο, μὰ ἡ φωνὴ του ἀκού-
σθη ἀπὸ τὸ γυιὸ του σὰ νὰ θεβαίωσε καὶ νὰ παραποριώνταν.

— Πατέρα!...

— Τίς περισσότητες;!.. ξαναρώτησε γεμάτος ὀργὴ γιὰ τὴν ἀπάντησιν ποῦ
πίστευε πῶς θάπερε.

— Πατέρα!...

— "Ὀλες!...

— Πατέρα μου!...

Κ' ἦταν ἔτοιμος νὰ πέσῃ σὶ τὰ πόδια του, νὰ ὁμολογήσῃ καὶ νὰ παραιτηθῇ πειὰ
ἀπὸ τὴν πάλῃ, μὰ ὁ Μίχος κορμάσθη σὶ τὰ γένεια τοῦ τυφλοῦ καὶ φώναξε:

— Παπποῦ!.. εἶνε πολλὲς-πολλὲς σκυιές σὶ ἀμπέλι σου... μὰ εἶνε κ' ἕνα
σκυλί... ἕνα σκυλί ποῦ γαυγίζει...

*

Περάσανε κάμποσες ἐβδομάδες. Ἐσφιξε τὸ καλοκαῖρι. Οἱ ρῶγες σὶ τὰ τοιμ-
πιὰ ἀρχίσανε νὰ φεγκρίζουν.

"Ἄξαφρα μιὰ νύχτα ὁ τυφλὸς εἶπε:

— Ἄβριο ἔρχομαι μαζί σας σὶ ἀμπέλι...

Αὐτὸ σινοχώρησε ὄλους. Τοὺς ἔριξε σὲ σύγχυση καὶ δὲν μπορέσανε ν' ἀπο-
κριθοῦν παρὰ μὲ λίγα ἀσυνάρτητα λόγια. Μονάχα ὁ Μίχος ἀλάλαξε ἀπὸ χαρὰ
καὶ χιτυοῖσε τὰ χερσάκια του.

— Ναὶ παππούλη!.. Ναὶ παππούλη!...

— Παίστετε μιὰ βελόνιτσα καὶ μοῦ σιθώνετε σὶ τὸν ἴσκιο... Ἐπανέλαβε ὁ τυ-
φλός.

— "Ὦχ!.. πατέρα!.. Τί τὸ θέλεις τυφλὸς ἄνθρωπος...

— Περιμένε λίγο ἔσο νὰ ψηθῶνε τὰ σιαφέλια... τὰ σῦκα... εἶπε ὁ προῖτος
ἐγγονός, κι' ὁ δευτέρος ἔτρεξε κ' ἔκλεισε τὸ στόμα τοῦ μικροῦλη ποῦ φώναζε
χοροπηδώντας:

— Ναὶ παππούλη!.. Ναὶ παππούλη νὰ πᾶμε νὰ δείρουμε τὸ σκυλί...

Ὁ τυφλὸς σούφρανε τὰ φουδία ἡ ὄψη του συγγέτασε, κ' ἡ διαμαρτυρία βγή-
κε βροντὴ ἀπὸ τὸ στόμα του.

— Γιατί δὲ θέλετε νὰρθω σὶ ἀμπέλι μου;!.. "Ἐ!.. γιατί;!..

Ὁ γυιὸς, ἀμήχανος, μὴ ἔχοντας τρόπο ν' ἀπολογηθῇ καὶ νὰ σιθρίξῃ τὴν ἄρ-
νησί του βρῆκε προσφορώτερο νὰ μὴξῇ τίς φωνές:

— Μὰ... πατέρα!.. Εἶσαι σὶ τὰ καλά σου!;.. Σιραβός ἄνθρωπος νὰ θέλῃς νὰ
γυρίζῃς σὶ τὸ θονό!.. "Ἄ!.. μὰ τὸ θεό!.. δὲν ὑποφέρεσαι... "Ἄσα!..

Ὁ τυφλὸς σινλώθη μπροστὰ του. Σιωποῦσε μὰ τὸ τυφλὸ βλέμμα τοῦριχνε κε-
ραυνὸ τὴν μομφή. Κι' ὁ γυιὸς δὲν μποροῦσε πειὰ παρὰ νὰ ἐξακολογήσῃ—ἄλλη
διέξοδος δὲν ἦτανε!

— "Ἄ!.. μὰ τὸ θεό!.. μᾶς παρασκότισες μὲ τ' ἀμπέλι σου!.. Φωτιὰ νὰ τὸ κά-
ψῃ!.. Τὸ παράλαβα ξεπεσμένο... γροσμένο...

Ἡ γυναῖκα τοῦκανε νόημα: «Σῶσα... λυπήσου τον... μὴν τοῦ τὸ πῆς... θὰ
τὸν σκοτώσῃς...» κι' ὁ ἄντρος βρῆκε, βοοντώντας πίσω του τὴν ἀξέωρα.

Ὁ τυφλὸς ζάρωσε καὶ πῆγε καὶ κάθησε σὶ τὴν γωνιά του.

Ὁ Μίχος πῆγε κοντὰ του σηκώθη σὶ τὰς ἄκρως τῶν δαχτύλων του τέντωσε τὸ
κορμὶ του, τὸ λαιμὸ του σούρωσε τὰ χειλιάκια καὶ τοῦπε, σιρτὰ, γαδιάρικα καθὼς
μιλᾶνε σὶ τὰ παραπονεμένα παιδιὰ:

— Έγνοια σου... έγνοια σου... παππού... παππούλη, κ' εγώ σά θές σέ παίρνω από τὸ χέρι καὶ σέ πάω σὶ ἀμπέλι σου...

Ἐνα μικρὸ χαμόγελο ἐσάλεψε στὸ κακόμοιρο τὸ πρόσωπο τὸ κατσουφιασμένο ἀπὸ τὴν ὑποψία καὶ τὴν προσβολή. Περιμένε πολλές ὥρες σωπαίνοντας, τὸ γυιὸ του νὰ γυρίσῃ μὰ ἡ νύφη του ἔστειλε κάθε λίγο στὸν καφενὲ καὶ τοῦ παράγγελλε νὰ μὴν ἔρχεται ἀκόμη, γιατί ὁ πατέρας κάθεται καὶ τὸν περιμένει. κί' ὅταν ἀργὰ μεσάνυχτα ἔπρεπε νὰ γυρίσῃ πειὰ στὸ σπίτι του, λυπημένος, συντριμμένος, μπήκε βλαστημιώτικα κί'ς γεροντικὲς παραξενιὲς γιὰ νὰ μὴ τοῦ δώσῃ καιρὸ νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ τοῦ πᾶρῃ τὸν ἀέρα μιὰ γιὰ πάντα.

*

Ἀκολουθήσανε πολλές μέρες γεμάτες βουδὸ σαραγαμό.

Μεγάλοι καὶ μικροὶ ταμπουρωθήκανε πίσω ἀπὸ ἕνα πείσμα γιὰ νὰ ὑπερασπίσονται τὸ μυστικὸ τους.

Ὁ τυφλὸς δὲν ἄνοιξε πειὰ σίμα νὰ τοὺς ρωτήσῃ ἢ νὰ τοὺς συμβουλέψῃ, γιὰ τ' ἀμπέλι του, γιὰ τὶς σκιές του. Ὅντε μιλοῦσε γιὰ τίποτ' ἄλλο. Ἡ ὑποψία ἀναδέονταν μέσα του μὰ δὲν τοὺς παρίδενε πειὰ, ὄντε κρυφάκουγε πειὰ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα. Μονάχα συλλογίζονταν... συλλογίζονταν...

Μεγάλοι καὶ μικροὶ αἰσθάνονταν τί τρομερὴ δουλειὰ γινότανε στὴ συλλογίαν τὶς μακρυνὲς σκοτεινὲς ὥρες τῆς ἀμυλησιᾶς του μὰ δὲν τολμούσανε νὰ ποῦνε: «Τί συλλογιέσαι, πατέρα;» «Τί συλλογιέσαι παππού;» καὶ νὰ τὸν γλυτώσουνε ἀπὸ λίγες θλιφτικὲς στιγμὲς, γιατί φοβόντουσαν πῶς θ' ἄρχιζε πάλι ὁ ἀγῶνας. Κί' ὁ Μίχος, τὸ υἱοῦ, ποῦ τὸν παρηγοροῦσε τὶς πρώτες στιγμὲς δὲν τότε οἴμωνε πειὰ, γιατί τ' ἀδέσφια του τότε τρώμαζαν πῶς τὸ σκυλὶ θὰ φάῃ τὸν παππού ἂν τότε πάῃ σὶ ἀμπέλι.

Μιὰ νύχτα τὸν ἀκούσανε νὰ μουρμουρίζῃ:

— ...Ναί!... κούβουνται ἀπὸ ἕνα τυφλὸ ποῦ τοὺς λέει τὴν ὥρα σὲ καιρὸ νύχτας καὶ μέρας καὶ ποῦ καταλαβαίνει πότε τὸ φεγγάρι κί' ὁ ἥλιος πέφτουνε σὲ ξαστεριά ἢ συγγεφιά!..

— Σιωπή!.. μὴ μιλήσῃ κανεὶς... Ἐκανε νόημα ὁ γυιὸς κί' ὁ τυφλὸς βυθίστη πάλι στὴ σιωπή του.

Σὲ κάμποση ὥρα ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

— Μὴ μιλήσῃ κανεὶς!.. Ἐκανε νόημα ἢ νύφη.

Ἀπὸ λίγες μέρες ὁ τυφλὸς εἶνε δέβαιος πῶς τ' ἀμπέλι του εἶνε πουλημένα. Ἀὲν τολμούσε νὰ μιλήσῃ γι' αὐτὸ γιατί αἰσθάνονταν φταίσις. Τρώμαζε τὴ συγκροση μὲ τὸ γυιὸ του. Ἀυπότανε καὶ τὸ γυιὸ του καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Ἀὲ μιλοῦσε γιὰ τὸν καὶμὸ του μὰ ἤθελε παρηγοριά.

— Ἐγώ τὸ γάσο μέσα μου... ἔγω τὸ γάσο μέσα μου... Παιδιά μου!.. μιλήστε μου... θεομνηστέ μου τὴν καοδιά.

— Μὴ γίνεσαι σταρωτοῦς μας... εἶπε ἡ νύφη του.

— Ἀχ!

— Εἶμαι στενοχωρημένος... Πατέρα μου!... τόσο νὰ μοῦ πιάσῃς τὴ μύτη... καὶ θγαίν' ἢ ψυχὴ μου...

— Καλὸ παιδί μου!.. ξέρω... δὲ σε ρωτῶ γιὰ τίποτες... μονάχα σοῦ ζητᾶω παρηγοριά...

— Ἐγώ ἀμπέλι μουρμούρι στὸ συμπεθερικὸ ἀμπελότοπο... καὶ τὸ θωροῦ μ' ἐλπίδα... χρέος πειὰ δὲν ἔχουμε... Ἀσιπὸν... «ὁδὲα σοὶ ὁ Θεὸς» νὰ λέμε...

Ἄου ἔγινε στὴ ψυχὴ τοῦ τυφλοῦ καθρεφτίσθη τόσο καθαρὰ στὸ πρόσωπό του ποῦ ὁ γυιὸς τρώμαξε κί' ἄλλαξε ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀπόφαση:

— Ἐπειτα... καὶ τ' ἀμπέλι σου καλὰ πάει καὶ μὴ κακοβάξῃς...

Στὸ κακόμοιρο τὸ πρόσωπο ἔγινε μιὰ ἀλλαγὴ σὰ νὰ ζητιάνενε τὸ ψέμμα.

Ἡ νύφη του ἔσπρωξε τὸν Μίχο στὴν ἀγκαλιά του.

— Πές σὶν παππού πῶς τ' ἀμπέλι του εἶνε τὸ καλύτερο στὸ χωριό... πές του πῶς εἶνε ἀκόμη πλῆθος σκιές καὶ νὰ μὴ κακοβάξῃ στὸ νοῦ του...

— Ναὶ παππούλη... μὰ εἶνε κ' ἕνα σκυλὶ ποῦ δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ μοῦνε...

— Βέβαια δὲ σ' ἀφίνει... πρόφταξε τὸ δεύτερο παιδί—γιατὶ κόβεις τὶς ἀγοριδες... Ἀὲν εἶν' αὐτό;!..

Τὸ μοῦρὸ κατάλαβε πῶς ἦτο ἀνάγκη νὰ πῇ «Ναί» κ' ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ τὸ εἶπε τὸ πρώτο του ψέμμα πολὺ ἀδέξια μὰ ὁ τυφλὸς τὸ δέχτη γιατί τότε ἀποζητοῦσε πειὰ τὸ ψέμμα γιὰ παρηγοριά.

*

Περάσανε ἀκόμη λίγες μέρες.

Ὁ τυφλὸς ἔπαθε τέτοια κατάπτωση ποῦ ὁ καμὸς του γιὰ τὸ ἀμπέλι μεροδεύονταν μὲ τὴν ἔγνοια: πῶς θὰ κατορθώσουνε τὰ παιδιά του νὰ σωπαίνουν καὶ νὰ ρομίζουνε πῶς γελιέται ἀκόμη, ὅταν θὰ ὠρμιάζουνε τὰ σταφύλια, τὰ σῦκα καὶ δὲ θάβουνται καλάθια γεμάτα στὸ σπίτι καὶ δὲ θὰ γίνῃ τρύγος!!

Μιὰ νύχτα ἐπλανήθη μέσα σ' ἕνα περὶεογο, ἀόριστο αἰσθημα, καὶ νόμισε πῶς ἂν ἔμπαινε νὰ σεργιανίσῃ σὶ ἀμπέλι του μιὰν ὥρα ποῦ θάλειπε ὁ ἀγοραστὴς θὰ ξεγελιώνταν τόσο ποῦ θάβουσκε δὴναυη νὰ βασιάξῃ ἀκόμη κάμποσο ποῖν παραδοθῇ σὶν καμὸ του!! Ἐημέσωσε Κροιακὴ καὶ συλλογίστη πῶς μοσοῦθε τὴν ὥρα ποῦ θὰνε ὅλοι στὴν ἐκκλησία, κ' οἱ σιοάτες καὶ τ' ἀμπέλια ἔομα νὰ ἔμπνησῃ τὸν Μίχο καὶ νὰ τοῦ θυμίσῃ τὴν ὑπόσχεσί του. Βοῆκε βολιγὴ ὥρα καὶ τοῦ μίλησε μὲ τὸ μοῦρὸ τοσημιένο ἀπὸ τ' ἀδέσφια του: πῶς τὸ σκυλὶ θὰ φάῃ τὸν παππού δὲν ἀναννώοισε τὴν ὑποσχεσί του κί' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ὁ τυφλὸς ἀποσάσισε νὰ πάῃ περαδέονοντας μόνος του, καὶ μόλις κατάλαβῃ πῶς ἀποκοιμηθήκανε, βγήκε στὴν ἀλλή... βγήκε στὴ σιρόατα... .

Ἀὲν ἐπλανήθη στὸ δρόμο. μῦλον ποῦ περάσανε τέσσαρα γόρνια νὰ τὸν πεοπατήσῃ, καὶ τεσσάσων γειμωνιῶν χείμαρροι εἶγανε καταφάγει τὶς σιρόατες καὶ συγκλύσει κοιτόνες σὶα μοροπάτια. μὰ τὸν πλάνεσε τὸ αἰσθημα ποῦ τὸν ἔσπρωξε νὰ πάῃ στὸ πουλημένο ἀμπέλι του, καὶ στὸ πρώτο γαύγισμα τοῦ ξένου σκυλοῦ σωριάσι γεκρός.

Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΠΕΘΑΜΕΝΗΣ

I

...Κι' όλο ρωτοῦν οἱ κοπελοῦδες
μὲ τίς μακριὲς ξανθὲς πλεξοῦδες
"Όλο ρωτοῦν κι' όλο ξειτάζουν
(κι' ἂν θὲν φιλί, κι' αὐτὸ τὸ τάζουν)
τοὺς κουρασμένους στρατοκόπους
γιὰ τοὺς ἀξέγνοιους χαροκόπους:
— Ποῦναι τὸ λιόχαρο περὸ βόλι
τὴν εὐωδιά ποῦχει αὐτὴν ὄλη;
Ποιὸς δρόμος τᾶχατε ὀδηγᾶει,
ποιὸ μονοπάτι θὰ μᾶς πάει;
Νὰ πᾶ ἢ νὰ μᾶσουμε τὰ κρῖνα,
νὰ σπολιοῦμε μὲ τ' ἐκεῖνα,
νὰ μᾶς ἴδοῦν τὰ παλληκάρια
ποῦχουν μαχαίρια στὰ ζουνάρια
πῶχουν τὰ μάτια σὰν ἀσιτέρια
τοὺς ὄμους ἄσπρα περιστέρια.
Νὰ βγοῦν ἀπ' τὰ θηκάρια οἱ λάζοι
γιὰ τὸ μαργιόλικό μας νάζι,
τὸ αἷμα νὰ τρέξει σὰν ποτάμι
ξόδια νὰ γίνουνε καὶ γάμοι.»
Κι' ὅλη ρωτοῦν οἱ κοπελοῦδες
μὲ τίς ξανθὲς μακριὲς πλεξοῦδες.
Οἱ γέροι αὐτοὶ πικρογελοῦνε
καὶ θλιβεροὶ τίς προσπεροῦνε,
μὰ οἱ νηοὶ καλόμοιροι λεβέντες
οἱ καθβαλόηδες, οἱ ἀφέντες
μαζὶ χόπ! χόπ! σὶ ἄτι καθβάλα
τίς ἀειβάζουν καὶ ἀγλάλα
τίς παίρνουν τᾶζονιάς τους ὅσα
θένε φιλιὰ, χάρδια καὶ γρόσα.

II

— Γιατί σὶδὸ μνήμη μου καλέ μου,
γλυκέ μου καὶ χιλιακροῖέ μου
ἐκεῖ πὸν θοῖσκουμαι θαμένη,
σὶδὸ μαῦρο χῶμα ξεχασμένη,
πλῆθος λουλούδια ἔχουν ἀνθίσει
καὶ κρῖνα ἔχουν μωσκοβολήσει,
κόκκινα κρῖνα ἀπ' τὴν καρδιά μου,
λουλούδια ὡσὰν τὴν ὁμορφιά μου
πὸν ἢ γις δὲν μπόρεσε νὰ σθύσει
κι' ὁ χάρος νὰ κορολογήσει.
Κ' ἔτσι ἂν ρωτοῦν οἱ κοπελοῦδες
μὲ τίς μακριὲς ξανθὲς πλεξοῦδες
δὲ θὰ τὸ πεί κανένα χεῖλι
τὸ πὸς τὰ μάτια μου ἦσαν ἥλιοι
κι' εἶχα ἄλικον ἐνθὸ τὸ στέμα
κι' ὡς τὸ πὸν μ' ἔφαγε τὸ χῶμα
τὰ μαῦρα, τὰ σγουρά μαλλιὰ μου.
Καὶ τὸ κορμί μου εἶταν—ἀλλοιά μου!
σὰ νεροπήδημα ἀσημένιο
σὲ σοντριθάκι φαρφουρένιο!»

III

Τ' ἀγέρι ἀπόψε κᾶτι λέει
σὰ νὰ γελᾷ καὶ σὰ νὰ κλαίει.
Εἶπεν ἡ γηὰ σὶδὸ γηὸ μιὰ νύχτα
πὸν τὸ σκυλί θλιμμένα ἀλύχια...
— Γελᾷ γιὰ τοὺς ἀγαπημένους
καὶ κλαίει γιὰ τοὺς ἀποθαμένους.

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

ΣΟΝΝΕΤΑ

Λαμπύριζε τὸ βραδινὸν ἀστέρσι
θερμῶμαι κάποια ὀλόφωτη μορφή
κι' ἦσαν ἐσὸ γλυκότατη ἀδερφή
πὸν στοργικά μὲ κράταες ἀπ' τὸ χέρι.

— Σὰν παραμῦθι ρόδινο πὸν φέρει
μνήμη παλιὰ στὴ θλιβερὴ ψυχῇ —
"Ἄχ! μέσα στὴν ὀλόφωτη ἔξοχη
ποιὰ λούλουδα τὰ μάτια σου εἶχαν ταῖρι;

Βογγοῦσε γύρα ἢ θάλασσα ἢ μεγάλη
στὴν ταπεινὴ μας στέγη προσευχῇ
κι' ὕπνος ἱερὸς στὴν πάναγνή σου ἀγκάλῃ.

Τ' ὄνειρό πὸν τελειώνει; πότε ἐχάθη;
Δὲν ἔπεφτε ἀνοιξιμάτικη βροχῇ
στοῦ ὀλανθιμένου κάμπου ἐκεῖ τὰ βάθη;

ΜΙΧΑΗΛΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΤΟ ΣΟΝΝΕΤΟ

Ἔτε λευκό, γαλήνιο κι' ἀπλὸ εἶναι σὰν ἀγαῖο
ἀνάγλυφο σὲ μάρμαρο τῆς Πάρου σκαλισμένο,
εἶτε εἶναι πλούσιο βασιλιά καὶ βάρβαρο σὰν ἕνα
τῆς Παναγίας ἄγαλμα σὲ μύλαμα ἀργατιμένο

παράξενο καὶ σπάνιο σὰν κόσμημα προγόνων
γεμᾶτο μὲ πολύφωτα, φανταχτερὰ πετροῦδια,
— δεμένα σὲ παλιεῖο καὶ μαυρισμένο ἀσημι—
ὁπὸν κρατᾶν σκαλίστο τὸ φῶς τοῦ ἡλίου στὰ σκοτάδια

θριαμβικὸ σὰν σάλπισμα πολεμικό, μὲ ρίμες
δομητικῆς, ὡς καλπασμὸς ἀλόγου μεσ' στὴ μάχη,
ἂν θέλῃς νᾶναι τέλειο πάντοτες πρέπει νᾶχη

βγαλμένο μέσ' ἀπ' τὴν ψυχῇ κι' ἀπ' τὴν καρδιά σου μέσα
— διακοιτικά, σὰν τῶνομα τεχνίτη σὲ μὴν ἄκορη
βαλμένο—ἕνα ὄνειρο, μιὰ χίμαιρα, ἕνα δάκρυ.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΦΑΡΑΓΓΙ

Ζωντανεμένη ή πέτρα άγάλι δρώνει
σάν διαμάντι τόν κρύφιο θησαυρό
κοτσίφια έδω μουσκεύουν τó φτερό,
κρυμμένο έκει πιπίζει τó τριζόνι.

Τού στείρου πλατανιού γεμμένοι οί κλώνοι
φέγγουν διπλοί στό άσάλευτο νερό
καί με λαρύγγι γάργαρο, άργυρό
τό βατοράχι τριγύρω ξεφαντώνει.

Σκορπίζει άνθους και μύρα αύρα δροσάτη
καί τó μελίτσι ήλιόκρουστο, σγουρό
στά μουρα φέρνει ή άκοίμυστη σοφία.

Βαθειά μέσ' στη σπηλιά τή μυρωδάτη
κρυμμένη στό φαράγγι τó βοερό
τής ξερημιάς σαλεύει ή πολιτεία.

A. ΣΟΦΙΣΤΗΣ

ΩΡΕΣ

Γιά τις ώρες τις άπαλές νά ζούμε
πού άφροβγαίνουν άπ' τις βαρειές τις άλλες,
τις θερές και γαληνές, πού άργούμε
κάποτε νά τις νοιώσουμε, σέ σάλλες

όπου χορεύουνε, πλατειές, μεγάλες,
φατόλουστες — κοπέλλες πού ξεχνούμε
μέσα στη θλίψη, ξάφνου τις άρπούμε
και μās άρπούν σ' άύλη χαρά, άγνωλάλες.

Μέλι και νάρδο στάζουν στην ψυχή μας
άγγελοι, κ' είν' και κείνες άγγελοί μας :
νά ψάλλουμε ύπερούσια συμφωνία

όχι για μιά, για όλες — μπάντα θεία —
κι' όχι για όλες, για τή μαγεία
πού μās χαρίζει ή παρθενιά, ούρανια...

15 - 5 - 19

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΛΥΡΑΣ

FRANCIS JAMMES

Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

- Στη μνήμη τού πατρός μου.

Ο ποιητής εκύτιαξε τούς φίλους του, τούς συγγενείς του, τόν παπά, τó για-
τρό, τó σκυλάκι, πού ήσαν στην κάμαρη και πέθανε.

Σ' ένα κομμάτι χαρτί, γράφατε τ' όνομά του και τήν ήλικία του: δεκαοχτώ
χρονών.

Φιλόνιας τον σότό μέτωπο οί φίλοι του κ' οί συγγενείς, έννοιωσαν πώς εί-
ταν κρού, μά εκείνος διόλου δέν αισιάνθηκε τά χείλη τους γιατί θριοκόταν (σόν
ούρανό. Και δέν άναρωτήθηκε καθόλου, έτσι πού έκανε όταν είταν στη γή, άν ό
ούρανος είταν έτσι ή άλλοιώς. Μιά πού θριοκόταν εκεί δέν είχε άνάγκη άπ' άλλο
τίποτε.

Η μητέρα κι' ό πατέρας του πού ήσαν δέν ήσαν πόν άπ' αυτών πεθαμένοι,
ήρθαν νά τόν άνταμώσουν. Δέν έκλαιε κανείς τους γιατί κ' οί τρεις δέ χωρίστη-
καν ποτέ.

Η μητέρα του, τού είπε:

— Βάλε τó κρασί νά δροσερέψη. Θα φάμε τώρα μαζί με τόν Καλό Θεό,
κάτω άπό τó κίσκι τού κήπου τού παραδείσου.

Ο πατέρας του, τού είπε:

— Πήγαινε εκεί κάτω νά κόψης φρούτα. Κανένα δέν είναι φαρμακερό. Τά
δέντρα μόνα τους θα σού τ' άπλώσουνε, χωρίς τά φύλλα τους, ούτε τά κλαδιά τους
νά πονέσουνε γιατί είναι άνεξάντητα.

Ο ποιητής, γέμισε άπό χαρά, γιατί ήξερε πώς είχε χρέος νά ύπακούση
σιούς γονείς του. Όταν γύρισε άπό τά φρούτα και θύθισε τις καράφες τó κρασί
μεσ' τó νερό, είδε τή γρηά του σκύλλα, πού είχε πεθάνει πόν άπ' αυτών νά τρέχη
κουνιόντας τήν ούρά της. Τού έγλυψε τά χέρια και κείνος τήν έχάιδεψε. Κοτιά
της είχε όλα τά ζώα πού άγάπησε περισσότερο στη γή: ένα μικρό πυροό γατάκι,
δύο γατάκια σταχτιά, δύο γαιούλες άσπρες, ένα πουλάκι, δύο κόκκινα ψάρια.

Και είδε στό έτοιμο τραπέζι νά κάθονται ό Καλός Θεός ό πατέρας κ' ή μη-
τέρα του, ένα ώραίο κορίτσι πού ε'χεν άγαπήσει έδω κάτω και πού τόν άκολού-
θησε σόν ούρανό, άν και δέν είχε πεθάνει.

Κατάλαβε πώς ό κήπος τού Παραδείσου δέν είταν άλλος παρά ό κήπος τού
γεννηθλιού του σπητιού, κάτω στη γή, στα Άνω Πυρηναία, γεμάτος άπό σπητι-
ομένα κοίνα, ρογδιές και λάχανα.

Ο Καλός Θεός είχε βάλει χάμω τó μπασιούνι του και τó καπέλλο του. Εί-
ταν ντυμένος σάν τούς φτωχούς τών μεγάλων δρόμων, κείνους πού μέσα σ' ένα
δισάκι έχουν ένα κομμάτι ψωμί και πού ή έξουσία τους συλλαμβάνει στην είσοδο
τών πόλεων και τούς φυλακίζει επειδή δέν ξέρουνε νά ύπογράψουνε. Τά γένεια
του και τά μαλλιά του είταν άσπρα σάν τó φώς της ήμέρας, και τά μάτια του
θαθεία και μαύρα σάν τή νύχτα.

Είπε, ή φωνή του είταν γλυκειά:

— Νάρθουν οί ἄγγελοι νὰ μᾶς περιποιηθοῦν, ἀφοῦ ἡ εὐτυχία τους εἶναι νὰ ὑπηρετοῦνε.

Τότε ἀπ' ὅλες τίς γωνιές τοῦ θείου Κήπου εἶδαμε νὰ προστρέχουν λεγεῶνες. Πιστοὶ ὑπηρετεῖς ποῦ, στὴ Γῆ, εἶχαν ἀγαπήσει τὸν ποιητὴ καὶ τὴ φαμίλια του. Ὁ γέρο-Γιάννης, ποῦ πνίγηκε σὺν ἄλλοις ἓνα ἀγοράκι, ἡ γρηά-Μαρία ποῦ εἶχε πεθάνει ἀπὸ ἠλίαση, ὁ Πέτρος ὁ κονισός, ἡ Ἰωάννα καὶ ἀκόμα μιὰ ἄλλη Ἰωάννα.

Ὁ ποιητὴς σηκώθηκε γιὰ νὰ τοὺς τιμῆσῃ καὶ τοὺς εἶπε:

— Καθῆστε στὴ θέση μου, γιὰτὶ πρέπει νὰ εἰσάγετε κοντὰ στὸ Θεό.

Καὶ ὁ Θεὸς ἐχαμογέλασε, γιὰτὶ ἐγνώριζε ἀπὸ πρὶν τὴν ἀπόκρισή τους.

— Ἡ εὐτυχία μας εἶναι νὰ ὑπηρετοῦμε. Ἔτσι εἴμαστε κοντὰ στὸ Θεό. Σὺ δὲ ἴδιος δὲν ὑπηρετεῖς τὸν πατέρα σου καὶ τὴ μητέρα σου; Μήπως ἐκεῖνοι δὲν ὑπηρετοῦν ἐκεῖνον ποῦ μᾶς ὑπηρετεῖ;

Καὶ ἄξαφνα εἶδε τὸ τραπέζι νὰ μεγαλώσῃ, νέοι σενδαιτημῶνες παρακάθησαν. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα τῆς μητέρας του καὶ τὸ πατέρα του καὶ οἱ προηγούμενες γενεές.

Ἦλθε τὸ θράδι. Οἱ πιὸ ἠλικιωμένοι κοιμηθήκανε. Ὁ ποιητὴς κ' ἡ φιλενάδα του ἀγαπηθήκανε. Ἀλλὰ ὁ Θεός, ποῦ τοὺς εἶχεν ὑποδεχθῆ ξανάρχισε τὸ δρόμο του, ὅμοιος μὲ τοὺς φτωχοὺς τῶν μεγάλων δρόμων, κείνους ποῦ μέσα σ' ἓνα δισάκι ἔχουν ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ ποῦ ἡ ἐξουσία τοὺς συλλαμβάνει στὴν εἴσοδο τῶν πόλεων καὶ τοὺς φρελακίζει ἐπειδὴ δὲν ξέροντε νὰ ὑπογράψουνε.

(Μετάφρασις Κ.)

OSCAR WILDE

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Μιὰ θραδειὰ ἡ φροχὴ του ἐπόθησε νὰ συνταιριάξῃ σ' ἄγαλμα τὴ ζωγραφιὰ τῆς «Ἡδονῆς ποῦ μιὰ στιγμή βαστάει μονάχα.» Κι' ἄρχισε κι ἔτρεχε στὸν κόσμον ὅλο, ἀποζητώντας ναῦσαι χάλκωμα, γιὰτὶ δὲ μπορούσε νὰ τὸ στοχαστῆ τᾶγαλμά της παρὰ χαλκωματένιο.

Μὰ στὸν κόσμον ὅλο χάλκωμα δὲ θρισκότανε· καὶ σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου ὀλόκληρου δὲ θρισκόταν χάλκωμα ἄλλο ἀπὸ τὸ χάλκωμα ποῦ εἶταν καμωμένο τᾶγαλμα τῆς «Θλίψης ποῦ βαστάει παντοινά.»

Καὶ τᾶγαλμα τοῦτο ἴσχε ὁ ἴδιος πλάσει μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, καὶ ἴσχε σπημένο στὸ μνήμα, ὅπου εἶταν θαμένο τὸ μόνο πρᾶμα ποῦχεν ἀγαπήσει στὴ ζωὴ του. Στὸ μνήμα τοῦ νεκροῦ, ποῦχεν ἰσχυρὰ ἀγαπήσει ἔστησε τᾶγαλμα ποῦπλασε, γιὰ νὰ στέκῃ ἐκεῖ μάρτυρας τῆς Ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου, τῆς Ἀγάπης ποῦ δὲν πεθαίνει, καὶ σύμβολο τῆς θλίψης τοῦ ἀνθρώπου, τῆς θλίψης ποῦ ζεῖ παντοινά. Καὶ στὸν κόσμον ὅλον ἄλλο χάλκωμα δὲ θρισκόταν, παρὰ τὸ χάλκωμα τᾶγάλματος αὐτοῦ.

Καὶ πῆρε τᾶγαλμα ποῦχεν ὁ ἴδιος πλάσει καὶ ἴσθαλε σ' ἓνα μεγάλο καμῖνι καὶ ἴσθαλε φωτιά.

Κι ἀπὸ τὸ χάλκωμα τᾶγάλματος τῆς «Θλίψης ποῦ βαστάει παντοινά» ἔπλασε τᾶγαλμα τῆς «Ἡδονῆς ποῦ μιὰ στιγμή βαστάει μονάχα.»

(Μετάφρασις ἀπὸ τὰ «Πεζὰ ποιήματα»)

ΑΓΙΣ ΘΕΡΟΣ

ΔΥΟ ΣΟΝΝΕΤΑ

I

ΑΝΤΖΟΥΛΕΤΑ

Στ' ἀδύναμα ἀγὰ χέρια μου κ' ἂν σπασταράῃ γυμνό,
πρθολυμένο τὸ μεστό, παρθενικὸ κορμί σου,
φεύγα ἀπὸ μὲ τὸν ἄρρωστο, φεύγα ἀπὸ μὲ — θυμῆσου
φαρμάκι εἶναι τὰ χεῖλη μου καὶ τὸ φίλι πικρό.

ᾠ! δὲ μοῦ πρέπει ἀνέγγιχτην ἐγὼ νὰ σὲ χαρῶ
μήτε μπορῶ νὰ αἰστανόμην τὴν ἄπραγην ὁρμὴ σου
— μὲ τὸ ἴδιο ἄσπρο χεράκι σου χάιδεψε τὸ σκληρὸ
στηθάκι σου καὶ πιὸ γλυκὰ γύρε κ' ἀποκοιμήσου.

Κι' ὅταν ἡ Νύχτα στ' ὄνειρο τὸ λάγνο, ἡ ξελογιάστρα,
τὸ παραμῦθι ἀνιστοράει τῆς Ἀγάπης τὸ παλῆο,
μὴ σὲ πικραίνει ἡ μοναξιά — γύρνα τὰ μάτια στ' ἄστρα

κι' ἀνάπαψε τὸν πόθο σου στὸ θεῖο σελαγιόμο...

Τότε γολήμια θ' ἀκουστῆ ἀλαργινὴ ἡ φωνὴ μου :

— Μακριὰ ἀπὸ μὲ τὸν ἄρρωστο, μακριὰ ἀπὸ μὲ ἀκριβὴ μοῦ.

II

ΘΑΝΑΤΟΣ

(Ἀπαλὰ - ἀπαλὰ χωρὶς λυγμόν, θλίψη ἢ φροχὴ καμμία
ἓνα ἐλαφρὸν ἑαρινὸ χᾶδι ἄς μὲ κοιμίση
τὸν ἤρεμο ὕπνο, π' ὄνειρο νὰ μὴ μ' ἀναθυμίση
τὴν πίκριά μου ἀπ' τὴ ζωὴ, τὴν τραγικὴ μου ἀνία.)

Βῆθα με τὴ στερνὴ μου αὐγὴν ἐσὺ ἀδερφή Εἰσωνία
δάχρυ μὴ στάξῃ μὰ σοφὸ χαμόγελο ν' ἀντίση,
τίς πιὸ ἀκριβὲς ἀγάπες μου, τὰ πιὸ κουφὰ μου μίση
νὰ μὴν προδώσῃ τοῦ ἀργοῦ θανάτου ἡ ἀγωνία.

Τέσσερα χρόνια μὲ χτυπάει ἡ ἀρρώστια μου ἡ κουφὴ
καὶ τέσσερις Ἀπριλίδες τὴ λύτρωση προσμένω,
μ' ἂν ξημερώσῃ μου γιορτὴ μαρτυρῆτικὸ πρῶν

πρὶν ἀπὸ μὲ κάθε παλῆο ἄς σβυστῆ καὶ περασμένο.
Καὶ σὺ μητέρα, ὅλη στοργή, σκύψε στὴν κλινὴ ἀπάνω
καὶ πὲς μου πὸς μὲ γέννησες μιὰν ὥρα πρὶν πεθάνω.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

NOBILISSIMUS AFFLICTUS

ΚΑΡΔΙΑ, μικρή Καρδιά μου, δὲν μπορείς.

Καρδιά, ἀλαφροῦ Καρδιά μου, πῶς πονεῖς !

Οἱ χλόες, μὲ γύρω τὰ μαβιά λουλούδια,
τὰ βάλαμα τῶν περβολιῶν καὶ τὰ τραγοῦδια
τόσων πουλιῶν, ποῦ τραγουδοῦν κρυμμένα
στοὺς κλώνους, διόλου δὲ βοηθᾶν ἐσένα.
Καὶ κάθεσαι συμμαζωμένη σὲ μιὰν ἄκρη
κτυτᾶζοντας πότε θὰ γοῦν τὰ δάκρυα
νὰ θαμπώσουν πιχρὰ μὲ τὴν κακιά τους χάρη
τὴ γύρω θεά μὲ τὸ μαργαριτάρι.

Κύττα, τὰ νέφη ὅλα, πῶς παιχιδίζουν
στὸν οὐρανό· γιὰ βροχή δὲ φοβίζονται
εἶνε ἀπαλά, ἀπαλά εἶνε τὸ καθένα
σὰν πουλάκι νὰ τᾶχη φουσημένα·
ἀλλὰ ἐσέ, καὶ τὰ νέφη σὲ πειράζουν,
καὶ τὰ νέφη, τὴ θλίψη σοῦ προστάζουν,
καὶ δὲ βλέπεις, ἀφότου τὰ κτυτᾶξαν
τὰ μάτια μας, πόσες φορὲς ἀλλάξαν.

Κύτταξε, στὰ πρασινωπὰ αὐτὰ μέρη,
τὶ λευκότερο ποῦ φαντάζει τὸ περιστέρι,
νὰ πετᾷ, καὶ νὰ χάνεται σὲ ἀσπράδα
τῶν νεφῶν, ὅλο γαλήνη, ὅλο χλωμάδα.

Τὶ παρατηρεῖς, συγκινημένη, τόσην ὥρα,
Καρδιά μου, τὴ φύση, σὰν ἄλλη Μυροφόρα,
καὶ σὲ τόσα θαύματα, ἄλλη δὲ δίδεις σκέψη,
παρὰ γιὰ τὰ πάθη σου, τί θὰ στὰ γιαιτρέψη ;

Ὁχου, αὐτὴ μου ἡ μοναξιά, πόσο μὲ κουράζει,
τὸν ἀφανισμό τὸ μαύρονε σὰν μοῦ παρουσιάζει.

Ὁχου, αὐτὴ μου ἡ μοναξιά, πάντα νὰ ὑπομένω
τὸ διαλογισμό μου, πιχρὸ καὶ λυπημένο,
τὴν ἀποθυμία μου, πιχρὴ καὶ λυπημένη,
κι' ὅλα αὐτὰ μέσ' τὴν καρδιά, τὴ βαρειά θλιμμένη.
Σκέφτομαι νὰ βοῶ κι' ἐγώ, μόνον ἕναν πόθο,
ποῦ νὰ ξεπληρώθηγε : ποτέσ δὲν τὸν νοιώθω.

Ὅλο, νά, οἱ ἀπατηλές μου οἱ μικροελπίδες
καὶ ποῦ σβιοῦνται, καὶ ποτέσ τέλειες δὲν τίς εἶδες,
ὅλο καὶ θαμπώματα, μέσ' στοῦ φῶς τοῦ ἡλίου,
καὶ μετά, νὰ οἱ λυρικὲς κλάψες τοῦ Ἀπριλίου.
Δὲ θυμάμαι μιὰ φορὰ νὰ εἶπα : εὐχαριστήθη
ἡ καρδιά μου ! εἶτε : ἡ Φιλία μοῦ ἐγλύκανε τὰ στήθη !
εἶτε, γλυκομίλημα μοῦ εὐφρανε τὸ βῆμα,

εἶτε καὶ γλυκὸ φίλι, δίχως νᾶνε κρῆμα.
Εἶτε, νὰ περιπατῶ μὲ τίς σκιές, τὸ δεῖλι,
καὶ τυχαῖα νὰ συναντῶ μιὰ γλυκειά μου Φίλη,
Φίλη ἀπὸ τίς σπάνιες, ποῦ νὰ εἰπῶ πιά : ἐβοῆκα
τῆς ψυχῆς τὴ γαλήνη, τῆς ματιᾶς τὴ γλύκα,
εὐφραινέσθω πιά τὰ οὐράνια, ἀγαλλιᾶσθω, τὰ ἐπίγεια,
μὲ παρόμοια ἐγκαρδιακά, φιλικὰ παιχιδία . . .

Τάχα, δὲν ἀποθύμησα, κάπου νὰ γέρονω
τ' ἀπομεσήμερα, τὸ κεφάλι μου τὸ ἔρομο,
κάπου, σὲ μετάξινα μαλλιά, ξετυλιγμένα
σὲ λευκὸ προσκέφαλον, ἀπλωτὸ γιὰ μένα ;
Τάχα, δὲν ἀποθύμησα τίς νύχτες μου ἕνα Κάτι,
ποῦ νὰ μπορῶ νὰν τοῦ πῶ κᾶνα λογάκι,
ἀπ' ἐκεῖνα, ποῦ μοῦ εἶνε ἔτοιμο τ' ἀχειλί
νὰ ψιθυρίσῃ, σὰν σβύνει τὸ καντήλι,
καὶ ποῦ ξυπνῶ, τώρα, κι' ὀλοένα κλαίω,
μὴν ἔχοντας τὰ γλυκὰ λόγια, ποῦ νὰν τὰ λέω.
Καὶ μοῦ μένουν, ὅλο μὲ τὰ τραγοῦδια τους τὰ πουλάκια
στοὺς κλώνους, στίς χλόες, στὰ δεντρούκια,
ὅλο χάρη πιά, ὅλο εὐκινησία,
ἔγγνοιαστα καὶ σὲ ἀνοησία.

Καὶ τὰ σύγνεφα, ποῦ ὅλες τίς ἡμέρες
ἀλλάζουν οἱ μορφές τους στοὺς αἰθέρες.
Καὶ τὰ δεντρούκια, τὰ λουλούδια, οἱ κλώνοι,
γιὰ ν' ἀυξάνουνε οἱ τόσοι πόνοι.
Καὶ τὰ Τριαντάφυλλα, σὲ ἀποθέωση γαλήνης,
τὰ λευκὰ Τριαντάφυλλα, μὲ ἀρώματα καλωσύνης,
ποῦ νὰν τὰ βλέπω μόνο, καὶ γιὰ σίβανον
νὰν τὰ ποθῶ, γιὰ σφραγίδα τῆς ἰδύνης.

Ὁχου, αὐτὴ μου ἡ μοναξιά, Καρδιά μου,
πῶς μὲ κουράζει, μικροῦλά μου Καρδιά μου,
καλὴ, ἀλαφροῦ, μικροῦλά μου Καρδιά μου.

ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ nobilissimus

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ — ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ Μ' ΕΝΑ ΠΡΟΛΟΓΟ

Frands l'éloquence et tords lui le cou. (Verlaine).

Δὲν ξέρομε πῶς, καθαρὴ σκεπὴ ἀπ' τὸ νεφέλωμα ποῦ σχηματίζει γύρω τῆς ἡ σημερινὴ ἀτιμωταία, θὰ φαντάζει στοῦ μέλλον ἡ φιλολογικὴ φυσιογνωμία τοῦ Παλαμά. Δὲν ξέρομε τί καὶ πόσο μέρος τοῦ ἔργου του θὰ ἐπιπλεῖσῃ. Καὶ δὲν ξέρομε ἀκόμη ἂν γιὰ τίς ἐρχόμενες γενεές ὁ Παλαμάς θὰ εἶναι ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς» μᾶλλον, ἢ ἕνας ἀρχηγός, ἕνας διδάσκαλος, τὸ μεγαλύτερο φιλολογι-

κόν ὄνομα μᾶς ἐποχῆς. Ὁ Χρόνος εἶναι τόσο παρᾶξενος κριτῆς κ' οἱ ἐτυμολογίες του τόσο ἀπροσδόκητες καμμιά φορά! Δὲ μποροῦμε ποτὲ νὰ τὶς προεξοφλήσωμε. Ἔκείνις ὅμως πού γνωρίζομε σήμερα εἶναι ὅτι ὁ Παλαμᾶς ἀπ' τὸ 90 κ' ἐδῶθε κρατεῖ στὸν τόπο μας τὰ σκήπτρα τῆς Ποιήσεως, ὅτι γιὰ μᾶς, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς ξένους, εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

Ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ παραγωγικώτερος ποιητῆς τοῦ τόπου μας. Ἴσως ἡ π ο σ ὀ - τῆς -- ὅπως σχεδὸν πάντα συμβαίνει — νὰ ἔβλαψε τὸ π ο ι ὄ ν. Ὁκτὼ ποιητικῆς συλλογῆς, δύο «πρώτου μεγέθους» ἐπικολυρικά ποιήματα, (Ὁ Δωδεκάλογος καὶ ἡ Φλογέρα), δύο ἀρκετὰ ἐκτεταμένα ροῆμες, (Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης κ' ὁ Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν), πλῆθος φιλολογικῶν κριτικῶν, μεταφράσεις, διαλέξεις, ἓνα δράμα, μιὰ nouvelle καὶ ἀρκετὴ ἀνέκδοτος ἐργασία (πού, παραδόξως, δὲν ἀγγέλλεται στὸ τελευταῖο του ἔργο), ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν μιὰ φιλολογικὴ παραγωγή, πού ἀσφαλῶς θὰ τὴν ἐξήλεσε κ' ἓνας ξένος ἀκόμη. Κάποιες μελλούμενες, πού εὐτυχῆς ἀπ' τὶς δικές μας γενεές, θὰ ἔχουν χάσει τὸ μέτρον τῆς ἀληθοῦς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων ἂν δὲν θεωρήσουν τὸ φαινόμενον αὐτὸ ὡς μιὰν ἐξαιρετικὴν υιοσφὴν ἠρωισμοῦ. Γιατὶ στὸν τόπο μας, πού γιὰ πολλὰ ἀκόμη χρόνια, ἀνώτερη φιλολογικὴ ἐνασχόλησις (κ' ὄχι φυσικὰ φιλολογικὴ ἐκμετέλλουσις, πού εἶναι καὶ ἀρκετὰ ἐπιχειρηδῆς), θὰ σημαίνει ματαιοπονία καὶ ἴσως κάτι νερότερο, ὁ Παλαμᾶς παραμένει ἓνα σπάνιο, ὄχι μόνον γιὰ ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη, ὑπόδειγμα τεχνίτου ἀφοσιωμένου στὸ ἔργο του, τεχνίτου πού δὲ θέλησε νὰ κἀνῃ καμμιά ἀπολύτως ὑποχώρησι, χάριν μιᾶς ἐυκόλου ἐπιτυχίας. Ἡ ἀπειρίοιστη ἐκτίμησις, μετὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀνεξαιρέτως, παλαιοὶ καὶ νεώτεροι, τὸν περιβάλλουν, εἶναι τὸ φανερότερο δεῖγμα τῆς γνώμης πού ἔχει συνηθισθῆ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ γιὰ τὸν ποιητῆ.

Εἶναι κάπως δύσκολο γιὰ μᾶς τοὺς νεώτερους, πού μᾶς ἐγαλούχησεν ἡ ποίησις τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, τώρα, πού μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ ἔργο του, καὶ κυρίως ἀπὸ τὰ τελευταῖά του ἔργα κάποια ριζικὴ διασφορὰ αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων, νὰ πούμε ἀ π ε ρ ῖ φ ρ α σ τ α τὴν ἐντύπωσιν πού μᾶς δίνουν. Ὅχι γιατί φοβοῦμασθε μήπως χαρακτηριστοῦμε «ἀγνώμονες», «ἐπιπόλαιοι», «πολύ νέοι», «βιαστικοὶ στὰς κρίσεις μας». Δὲν εἶναι αὐτὸ πού μᾶς πτοεῖ. Ξέρομε καλά πὺς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχομε περᾶσει τὰ σφᾶντα γιὰ νὰ ἔχομε προηγουμένην αἰσθησίν τοῦ ὄραίου καὶ ξέρομε ἀκόμη πὺς ὅ,τι πηγάζει ἀπὸ τὴ νέα μας αἰσθαντικότητι, εἶναι π ε ρ ῖ σ σ ὀ τ ε ρ ο ν ἀ λ ᾶ θ η τ ο ν ἀπὸ κάθε ὄριον κατασταλαγμένην γεροντικὴν κρίσιν. Τὸ μόνον πού μᾶς φοβίζει εἶναι μήπως ἡ εἰλικρινεία μας χαρακτηρισθῆ ὡς ἔλλειψις σεβασμοῦ καὶ κυρίως μήπως λυπήσουμε τὸν ποιητῆ.

II

Στὰ «Παράκαιρα», ὅπως καὶ στὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς προηγουμένες συλλογῆς τοῦ Παλαμᾶ, ὅ,τι καταστρέφει κάθε αἰσθητικὴ συγκίνησις εἶναι ἡ ρ η τ ο ρ ε ῖ α. Ρητορεία τόσο ἀδιάπτωτη πού εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν κουράσῃ, νὰ μὴν γεννήσῃ τὴ ζωηρότερη δυσφορία. Περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι δήποτε ἄλλο, τὸ ἀντιποιητικώτατον αὐτὸ ἐλάττωμα χαρακτηρίζει τὸ λυρισμὸν τοῦ Παλαμᾶ.

Ἡ ρητορεία εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστη μετὰ τὴν ποίησιν, μετὰ τὴν τέχνην ἐν γένει. Εἶναι ἄ ρ η σ ῆ τῆς. Ἴσως νὰ τὴ συναντοῦμε κάπου-κάπου καὶ στὰ μεγαλύτερα ἑλληνικὰ ἔργα. Οἱ ἀποστροφῆς τῶν τραγικῶν ἠρώων τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τοῦ Αἰσχύλου

εἶναι καθαρὴ ρητορεία. Ὁ μονόλογος τοῦ Αἴαντος, ὁ περιφημὸς μονόλογος στὴν ἀρχὴ τοῦ Προμηθέως, καὶ τόσο ἄλλοι μονόλογοι καὶ λό γ ο ι. Ἄλλ' ὅμως ὁ τ ὀ ν ο ς εἶναι τόσο ἠρωϊκός, τόσο ἠψηλός, εἶναι τόσο θαυμαστά συγκερασμένον μετὰ τὴν ἄλλην ὑψὴν τῆς τραγωδίας, ὅπου σχεδὸν καὶ αὐτὴ ἡ ρητορικότης των μετουσιώνεται, ἐξαγνίζεται. Ἀφομοιώνεται, ἐξαλείφεται μέσα σ' ὅλα τ' ἄλλα ὑπέροχα ἄδολα στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας. Ἡ ρητορεία δὲν λείπει οὔτε ἀπὸ τὸν Πίνδαρον, οὔτε, πολὺ περισσότερο, ἀπὸ τὸν Ὅμηρον. Συμβαίνει ὅμως κ' ἐδῶ ὅτι καὶ στὴν τραγωδίαν. Ὅταν ὅμως ἡ ρητορεία ἀπόμεινε μονάχη, βλέπομε πὺς ὑπῆρξε ἡ πὺδ κατὰλληλη ἔκφρασις τοῦ παροξισμένου πάθους, πού εἶναι τόσο ἐξω τοῦ νοήματος τῆς Τέχνης, ὅπως στὸν Εὐριπίδην. Οἱ Ἕλληνες εἶναι φύ σ ε ι ρ ῆ τ ο ρ ε ς, λ ο γ ᾶ δ ε ς σὰ νότιος λαὸς πού εἶναι. Ἡ ἰδιότης των αὐτὴ τοὺς ἔφερε πὺδ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔμφοτον ἢ καιρικὸ ἐλάττωμά τους, στὴ φιλολογικὴ παραγωγή.

Ἡ ρητορεία τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ἀπὸ τὶς χειρότερες. Δὲν εἶναι οὔτε ἔξαρσις, οὔτε διάχυσις. (Swinburne Shelley). Εἶναι μιὰ κοινότατη ἐνfluence. Τοῦτο ὀφείλεται καὶ στὴ φύσιν του, τὴν μάλλον ἐ ξ ω τ ε ρ ῖ κ ῆ, καὶ στὴν ποιητικὴ μέθοδόν του, τὴ θ ε μ α τ ο γ ρ α φ ῖ κ ῆ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔργο του, ὅπου σὰν ἐκ καθρέφτη βλέπομε τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του, θὰ ἦσαν ἀρκετῆς οἱ φιλολογικῆς του περὶτιμήσεις, καὶ μόνον αὐτές, νὰ μᾶς τὸν προδώσουν: Hugo, Βαλαωρίτης. (Ὅσο γιὰ τὸν Leconte de Lisle καὶ τὸν Prudhomme, εἶναι μάλλον οἱ φιλόσοφοι ποιηταὶ τοῦ κ. Παλαμᾶ). Τὶ ἀξιοθρήνητοι Διόσκουροι! Ὁ ἓνας τ ὴ ρ α δὲν ἀνήκει πλέον παρὰ στὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλολογίας. Ὅσο γιὰ τὸν Βαλαωρίτη, τὸν κοινότατον αὐτὸν στιχοπλόκον δὲ θάπορευε νᾶχη τὴ θέσιν του οὔτε ἐκεῖ. Κι ὅμως εἶναι τὰ εἰδῶλα τοῦ κ. Παλαμᾶ. Ἀποροῦμε πὺς μιὰ τόσο προηγουμένη αἰσθητικὴ συνείδησις, πού τίποτε δὲν τῆς εἶναι ἀγνωστο, κατᾶρθωσε νὰ τοποθετήσῃ τὸν «ἀρρενωπὸν» καὶ «...» καὶ «...» καὶ «...» ραφιδὸν τοῦ 21, σχεδὸν πλάι στὸν ἀπρόσιτον, μοναδικὸν Σολωμόν, τὸν μὴ ἔχοντα τίποτε ἀπολύτως τὸ κοινὸν μετὰ τὸν Λευκάδιον Τόραλον. Κι ὅμως εἶναι πολὺ δικαιολογημένη ἡ ταξινομήσις αὐτῆ.

Γιὰ τὸν Παλαμᾶ ἡ ρητορεία εἶναι στοιχεῖον τῆς Ποιήσεως, σημαντικώτερον ἀπὸ εἰσὸνδήποτε ἄλλο. Κάπου ἀναφέρει καὶ τὴν Brunetiere, ὑποστηρικτὴν τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς, ἡ ὁποία, ὡς μὴ λησιμνοῦμε πὺς, γιὰ τὸν Γάλλον κριτικὸν ἦτο πολὺ δικαιολογημένη, ἂν εἶχε μορφωθῆ ἀπὸ τὴν μελέτην ὀριζμένων ὁμογλώσσων του ποιητῶν. Δυστυχῶς ἐμεῖς, ὅπως καὶ ἄλλοι καλλίτεροι τῆς γενεᾶς μας, τῶν ὁποίων εἴμεθα βέβαιοι ὅτι, ἐπὶ ὀριζμένων βασικῶν ἀντιλήψεων, ἐρμηνεύομε τὴν γνώμην ἐδῶ, ἐξακολουθοῦμε νὰ πιστεύομε ὅτι ἡ ρητορεία οὐδέποτε θὰ εἰσέλθῃ στὴν περιοχὴν τῆς ἄδολης Τέχνης. Ἡ ρ η τ ο ρ ε ῖ α ἐπαναλαμβάνομε, καὶ ὄχι ἡ ἔ ξ α ρ σ ῖ ς, ἡ λυρικὴ διάχυσις, ὁ Πινδαρισμὸς καὶ ὁ Χουτίμανισμὸς, ἡ φυσικὴ ἐξυψωσις τοῦ τόνου, πού προσέρχεται ἀπὸ γνήσια δύναμις καὶ φλόγα, καὶ πού εἶναι, κατὰ τὴν ἀντιλήψην πολλῶν, αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ λυρισμοῦ.

III

Ὅχι ποίησις πού νὰ πηγάζῃ ἀπ' τὴν ψυχὴν μας, μὰ, τὶς πὺδ πολλές φορές, θέματα πού, παρμένα ἀπ' ἔξω, ρητορικὰ τὰ ἐπεξεργάσθη ὁ ποιητῆς. Αὐτὰ εἶναι τὰ «Παράκαιρα». Γιὰ νὰ πεισθοῦμε θὰ ἔφτανε ἴσως καὶ μιὰ ματιὰ στοὺς τίτλους τῶν ποιημάτων πού περιέχει ἡ ἐν λόγῳ συλλογὴ. Τὰ περισσότερα ἀπ' τὰ «Μονότροπα»

(τὸ α'. μέρος), κι ὅλες σχεδὸν οἱ «Κακὲς Φωτιές» (τὸ β'. μέρος) ἔχουν μ' αὐτὴ τὴν ποιητικὴ μέθοδον γραφῆς, τὴν μέθοδον τῶν λογικῶν schémas. Ὁ Παλαμᾶς εἶναι ποιητὴς rationnel, (ὄχι διανοητικός· δὲν ἔχει πολλὰς ἀναλογίαις μὲ τοὺς διανοητικομουσικούς, Γκαίτε καὶ Σολωμό), κι ἂν θέλαμε νὰ τὸν χαρακτηρίσουμε ἀρνητικά, θὰ τὸν ὀνομάζαμε κατ' ἐξοχὴν ἀντιμουσικόν, ἀντίποδα τοῦ Σολωμοῦ. Ἡ ἔκφρασί του εἶναι στατικὴ καὶ ἔχει δύναμιν. Ἡ ποίησις πρέπει, μὰ εἶναι μία «δυνατότης γενέσθαι γίνεσθαι». Ἴδου ὁ Σολωμός. (Εἶναι μοιροσίον, γιὰ πολλὰ ἴσως ἐπὶ ἀκόμη, ὁ ἀσυγκρίτος αὐτὸς Ἑπτανήσιος, νὰ μᾶς χρησιμεύῃ στὴν ποίησιν ὡς τὸ ἀνώτερον ὑπόδειγμα). Ἐνας οἰοσδήποτε στίχος του εἶναι καὶ ὀλόκληρη αἰσθητικὴ :

«Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σαραμένη μάγια!»

Ὁ στίχος αὐτὸς δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις. Εἶναι ὅλος τόνος μουσικός. Ὅλη ἡ διάχυσις τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, ὅλη ἡ ἔκστασις ποῦ τοῦ μετεγγίζει ἡ νύχτα, ἔχουν περιλεισθῆν αὐτοῦσιες καὶ σ' ὅλη τὴν ρευστότητά τους στὸ στίχον αὐτόν. Τὶ γλυκύτης, τί ἀπαλότης, τί ἀγιότης διαθέσεως! Ἴδου ἀληθινὴ φυσιολατρεία, ἴδου γνήσια θησκευτικὴ φωνή!

Ἀπαγγέλλοντας τὸν στίχον αὐτόν, πλημμυρίζομε ἀπὸ ὅλη τὴ μακαριότητα τῆς μουσικῆς νυχτός, γεμίζει ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὴ μουσικὴν ἀναπαράστασίν της. Οἱ λέξεις στὸ στίχον αὐτόν, ὅπως καὶ στοὺς περισσώτερους τοῦ Σολωμοῦ, αὐτοκαταργοῦν τὰ ὄριά τους. Δὲν εἶναι λέξεις, δὲν εἶναι «λογικὰ σχήματα». Εἶναι ὅπως λέω παραπάνω, προπάντων καὶ περισσώτερο ἀπὸ λέξεις, μουσικὲς τοναλιτέ. Τὰ «μάγια» καὶ τὰ «θαύματα» δὲν ἔχουν ὀρισμένο περιεχόμενο. Εἶναι ὅλη ἡ νύχτα μ' ὅ,τι θαυμάσιον ἔχει, εἶναι ὅλη ἡ μεταρσίωσις ποῦ ξυπνᾷ μέσα μας τὸ θέμά της. Σὲ κάθε διάβασμα τοῦ στίχου αὐτοῦ δοκιμάζομε τὴν ἴδια συγκίνησιν. Αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ στίχος, εἶναι μία ἐν δυνάμει ἀέναντος πηγὴ συγκινήσεως, εἶναι ἡ δύναμις ποῦ ὠνόμασα «ἀέναντος γίνεσθαι». Μὲ τοὺς poètes rationnels, μεταξὺ τῶν ὁποίων, κατὰ μέγα μέρος τοῦ ἔργου του (δὲν συμπεριλαμβάνω κυρίως τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή»), συγκαταλέγεται καὶ ὁ Παλαμᾶς, συμβαίνει ὅπως τὸ ἀντίθετο. Ἀντιλαμβανόμεθα «στατικὰ» τὰ λογικὰ σχήματα, ὅπου κλείσαν τὴ συγκίνησίν τους. Τὸ περιεχόμενόν τους ἐξαντλεῖται μὲ τὸ πρῶτον διάβασμα. Τὰ ποιήματά τους, «διαδοχαὶ νοημάτων», δὲν δημιουργοῦν καμμιὰ ζωντανὴν ἀναπαράστασιν στὴ φαντασία τοῦ ἀναγνώστου, κι ἔτσι ὅσο κι' ἂν, ὅπως κἀθε τι, κινεῖντα ἐντὸς τοῦ χρόνου, παραμένουν στατικά. Οἱ στίχοι αὐτοί :

*Σὲ ποιοῦς Ροδόπης τις κορφὲς καὶ σὰ ποτάμια ποιοῦν Αἴμου,
σὲ πλοῖσια ποιοῦ Παργαῖα, σὲ ποιοῦνς πλατιοὺς θρακιῶτες Ἐβρου
σὲ ποιοῦς ἄπαιτες θάλασσες μαῦρες καὶ σὲ ποιοῦ ἀπέλα
ποῦ ἀπρογαλλιάζον ἀπὸ ποιοῦν ξανθοησιῶν κυκλάδες,
ποῦ καὶ σὲ ποιοῦ ψηλῶματα, ποῦ καὶ σὲ ποιοῦ ρουμάνια*

κιτ. κιτ. εἶναι φραστικὰ clichés, λέξεις, γεωγραφικὲς τοπωνυμίες, ποῦ ὄχι συγκίνηση, μὰ μόνον κοῦραση καὶ δυσφορία προκαλοῦν. Οἱ λέξεις ποῦ τοὺς ἀποτελοῦν δὲν κατορθώνουν νὰ θραύσουν τὰ «λογικὰ δεσμά των» καὶ νὰ μᾶς ὑποβάλουν κατὰ πλεόν βαθύ, πλεόν μουσικόν. Παραμένουν στατικὲς, περιορισμέναι δηλαδὴ στὴ στενωτάτη λεκτικὴ τους ἔννοια. Ὁ Παλαμᾶς ὄχι μόνον μουσικός, ἀλλ' οὔτε καὶ πλαστι-

κὸς ποιητὴς δὲν εἶναι. Πλαστικός μὲ τὴν ἔννοια ποῦ δίνομε στὴ λέξιν αὐτὴ, σεβόμενοι τὸ ἱστορικὸν της περιεχόμενον, καὶ ὄχι μὲ κάποια τρέχουσα σημασία τοῦ ὄρου, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἦσαν πλαστικοί, γιὰ τοὺς θαυμαστάς του φυσικά, καὶ οἱ «ἄδρὸι καλοδουλεμένοι», (ὅπως μὲ κάποια δόση χυδαιότητος τοὺς ὀνομάζουν), ἀνυπόφοροι στίχοι τοῦ Ψυχαριστοῦ Ἐρμονα. Τὶ ἀσυγκράτητη ρητορεία δὲν μπορεῖ νὰ συνυπάρξῃ μὲ κανενὸς εἶδους πλαστικὴ. Κι ὅμως, προγενέστερα ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ, (ὅπως οἱ Ἰαμβοὶ καὶ οἱ Ἀνάπαιστοι, οἱ Ἑκατὸ Φωνές, οἱ Πατριδες, καὶ οἱ ἄλλοι δεκατριούλλαθοι τῆς Ἀσάλευτης Ζωῆς), ἂν δὲν ἦσαν ἐξόχως πλαστικά, ἑλληνικά, εἶχαν μίαν ἐξωτερικὴν πλαστικὴν, ἦσαν «συγροατημένα» ποιήματα. Οἱ ἀντίποδες μᾶς μᾶς καθιστοῦν γονίμους, ἔλεγεν ὁ Γκαίτε. Ἴσως ὁ φυσικὸς ρητορισμὸς τοῦ Παλαμᾶ νὰ ἐμετροιάζετο κάπως, ἂν ἐξέλεγε γιὰ πρότυπά του κάποιους λιτοὺς τὴν ἔκφρασιν, ποιητάς. Δυστυχῶς οἱ νεανικὲς του προτιμήσεις τὸν παρηκολούθησαν καὶ στὴν ὄριμην ἡλικίαν του.

Τὰ «Παράκαιρα» εἶναι περισσώτερον ἄμορφα, χαώδη, κι ἀπὸ τοὺς Βομούς, κι ἀπὸ τὴ Φλογέρα. Στὴ συλλογὴν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει οὔτε προσπάθεια καὶ μορφικῆς τελειώσεως. Σχεδὸν αὐτοσχεδιάζει ὁ ποιητὴς. Λέξεις, λέξεις, λέξεις. Τρομακτικὴ συσσώρευσις φράσεων ποῦ δὲν προσθέτουν τίποτε ἀπολύτως στὸ ποίημα. Μέρη ὀλόκληρα μποροῦσαν νὰ λείψουν χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ καμμιὰ πλαστικὴ ἀλλοίωσις τῆς μορφῆς. Ἄ! τί δύσκολο πρᾶγμα ποῦ εἶναι ἡ σύνθεσις! Καμμιὰ ἐκλογή, κανένα «καθαρισμα». Γράφομε ὅ,τι ἔλθει στὴν ἄκρη τῆς πέννας μας. Κι ὅμως ἡ élaguation, τὸ ἐξχώρισμα δηλαδὴ, τὸ κλάδεμα, πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ τὸν Γκαίτε, μὰ ἀπ' τις πρῶτες, ἀπ' τις πρὸ ἀπαραίτητες φροντίδες τοῦ ποιητοῦ. Ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι ἐργασία κριτικὴ. Ἔστω. Εἶναι καιρὸς ποῦ ἐχρεωκόπησε γιὰ πάντα ἡ λεγομένη καὶ κακῶς ἔννοουμένη ἔμπνευσις.

Ὅσο, πλαστικὴ καὶ μουσικὴ, κι ἂν φαίνονται ἀσυμβίβαστες, ἐν τούτοις εἶναι σχεδὸν ἀναπόσπαστες, τόσον ἢ μία ἀναθούζει ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὅταν ἕνα αἰσθημα πηγάζει ἀπὸ πλούσια μουσικὰ βάθη, ἔχει κατ' ἀνάγκην, μορφοῦμενον εἰς ἔκφρασιν, καὶ πλαστικὴν ἀριότητα. Καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ συμβαίη ἔτσι, (ὑπάρχουν βέβαια κι ἐξαιρέσεις, ὅπως αἴφνης οἱ Ἑβραῖοι προφήτες), ὅταν ἡ μορφή εἶναι τ' ὀργανικὸν τελείωμα τῆς οὐσίας. Ὅταν ἡ μορφή δὲν εἶναι ἐπ' τῶν προτέρων ὀρισμένη, μὰ ἐκτείνεται ἢ περιορίζεται ἀναλόγως τῆς οὐσίας. Εἶναι φυσικὸ γιὰ ἕνα αἰσθημα πλούσιο δὲν ἔχει ἀνάγκην λογικῆς ἀναπτύξεως, ποῦ πολὺ σπάνια δὲν εἶναι ρητορεία. Μιὰ εἰκόνα εἶναι ὀρεκτὴ γιὰ τὴν μουσικογραφικὴν ἀπεικόνισίν της. (Ὁ Baudelaire καὶ ὁ Σολωμός εἶναι πλαστικοὶ καὶ εἶναι λιτοὶ γιὰτὶ ἔχουν πλούσια μουσικὸν βάθος. Ἐνῶ οἱ εἰκόνας ἐνός Gautier, ἐνός Leconte de Lisle μᾶς ἀφήνουν ψυχρούς, γιὰτὶ εἶναι ξηρὲς περιγραφὰς ποῦ τοὺς λείπει τὸ ἐσώτερον μέρος. Τ' ἀντικείμενα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ὅσο λαμπρὰ κι ἂν ἀπεικονισθῶν, δὲν εἶναι ὀρεκτὰ γιὰ νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον μας. Ὁ μουσικὸς κραδασμὸς ποῦ ξυπνοῦν στὰ βάθη μᾶς ποιητικῆς ψυχῆς. Νὰ τί μᾶς ἐνδιαφέρει).

Τὰ «Παράκαιρα» εἶναι γεμάτα ἀπὸ περιγραφὰς Μ' ἀντὶ νὰ εἶναι στὸ κέντρο τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ, ἀπλῶς παρατίθεται :

*«Τὸ χωριὸν τὸ θουνίσιον, κόκκος μέσ' στὰ νερά,
τὸ χωριὸν τὸ καμπίσιον, σμαραγδένια χαρά.»*

(πράσινο — σμαράγδι — σμαραγδένια χαρά. Λογική κατασκευή. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ προσδιορισμοί, τὰ ἐπίθετα. Στὸ ποίημα τὸ Κελλί. Ὅλοι οἱ πνευματικοὶ ἥρωες ποῦ θναφύρονται συνοδεύονται ἀπὸ ἐπίθετο - cliché : ὁ Ταῖν, ἡ σκέψη, ἡ λάμψη καὶ ὁ Πρόσπερος Ρενάν· ὁ Ρενάν — *magicien du style*· ἕνας μάγος; ὁ Πρόσπερος. Πρόσπερος Ρενάν. Λογικὸν σχῆμα).

*Στὸ χωριὸ τὸ ἀσημένιο, στὸ σμαράγδι χωριὸ,
πάαινε κι ἔλα χορεύτρα ζωὴ μου ἐσὺ καὶ σὰ δυνά.*

Τὶ νὰ ποῦμε γιὰ τὸ λεκτικὸν τῶν «Παρακαίρων»; Διαβάζοντας μὲ μορφασμοὺς δυσφορίας πολλὰς φορὰς τοὺς τραχύτατους στίχους, νοσταλγήσαμε τὴν μουσικώτατη «Φοινικιά». Ἐπειτα ὁ διαρκὴς τονισμὸς στὴν λήγουσα δίνει μιὰ πεζότητα στὸ στίχο. Ὁ Ψυχαρισμὸς τοῦ κ. Παλαμᾶ, ποῦ τὸ ἔμφυτο γλωσσικὸν αἶσθημά του, τὸν ἔσωσε, κοινὸ τῶρα, ὁποῦ τις ἀηδεῖς ἱεροβολές, προσδίδει μιὰν ἀκαμψία καὶ μιὰ σκληρότητα στὴ γλώσσά του, ποῦ θὰ ἐπνιγαν καὶ τὴν ἀγνώτερον συγκίνηση.

Πῶς μιὰ γλώσσα, ποῦ κατάντησε τόσον συνθηματικὴ, ὅπως ἡ δημοτικὴ τῶν τελευταίων ἐτῶν, νὰ ἐκφράσῃ ἕναν μουσικὸ παλμό, μιὰ σκέψη ποῦ εἶναι ὅλη ἀποχρώσεις; Ἐνας σκληρὸς τύπος Ψυχαρισμὸς καταστρέφει πολλὰς φορὰς τὴ *sonorité* τοῦ στίχου. Ἐτοί ὁ ποιητὴς ζημιώνεται χάριν τοῦ ὁπαδοῦ. Γιὰ πολλοὺς τῆς γενεᾶς τοῦ Παλαμᾶ, ἡ γλώσσα ἐστάθη περισσότερον σκοπὸς παρὰ μέσον. Τὰ διηγήματα τοῦ Καρχαδίτσα μᾶς δίνουν συχνότατα τὴν ἐντύπωση γλωσσικῶν ἀσκήσεων μᾶλλον, παρὰ διηγημάτων. Εἶναι καιρὸς νὰ καλλιιεργήσωμεν ὅλας τὰς δυνατότητας τῆς νεοελληνικῆς ἐκφράσεως. Θέλουμε ποῦ παντὸς νὰ ἐκφρασοῦμε. Ἀρκετὰ μᾶς ἐβασάνισαν οἱ διάφοροι γλωσσολόγοι μὲ τὴς γραμματικὰς καὶ μὲ τὰ τυπικά τους. Εἶναι τόσο δύσκολη ἡ προσωπικὴ ἐκφραση, ἡ δημιουργία ἐνός *style*, ποῦ καταντᾷ ὀδυνηρὸ στὴν προσπάθεια αὐτὴ νὰ προστίθεται καὶ ἡ ἄλλη : τῆς ὑποταγῆς σὲ ὀρισμένον γλωσσικὸν ζυγόν. Τὸ ἕφος τῶν περισσότερων δημοτικιστῶν τῆς περασμένης γενεᾶς φαίνεται πλαστὸ καὶ ἀκαμπτον παραβαλλόμενον μὲ τὸ τόσον ἀνετον ἦρος τοῦ Παπαδιαμάντη.

Τὰ «Παρακαίρα» πρέπει νὰ χρησιμεύσουν σ' ἐμᾶς τοὺς νεώτερους, ὡς «ὑπόδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν», ὅπως ἐσημείωνε εἰς τὰ «Γράμματα» ὁ αἰσθητικώτατος κ. Ζαχαριάδης μιλώντας γιὰ κάποιον ἄλλο ἔργο τοῦ κ. Παλαμᾶ. Ἐχομεν ἀνάγκην ἀπλότητος. Ἀρκετὰ ἐρητορεύσαμεν ὅλοι ἐμεῖς, οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον ἦιτον, μαθηταὶ του. Ἡ ἐκφρασὴ μας ἄς γίνῃ λιτὴ καὶ ἀπέριττη. Οἱ θαυμασταὶ τοῦ κ. Παλαμᾶ, ποῦ ἀπέκρυψαν ὅλοι σχεδὸν μὲ τόσην ἐπιμέλεια τὰ ἐλαττώματά του, ἐδημιούργησαν Σχολήν, ἡ ὁποία οὔτε προσέφερον ὡς τῶρα, οὔτε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ προσφέρῃ ποτε τίποτε, ἐνόσω ἀκολουθεῖ τόσον στενὰς γλωσσολογικὰς ἀντιλήψεις.

Ἄντὶ νὰ ῥητορεύουμε ἄς μάθουμε νὰ ὑποβάλλοιμε, νὰ μισολέμε. Μιὰν ἀτμόσφαιρα μουσικὴ, τὸ μυστήριο καὶ τὸ σιόφως ἄς λούζουν τὰ ποιήματά μας. Ἄς μὴν τελειώνουν. Ἄς ἀφήνουν τὸν ἀναγνώστη μὲ μιὰν ἐντύπωση ἀκαθόριστη. Οἱ λέξεις «θραύοντας τὰ δεσμά των» ἄς μᾶς ὀδηγοῦν στὴ χώρα τῶν ρεμβασμῶν καὶ τοῦ ὄνειρου. Ἄς ξυπνοῦν μέσα μας αἰσθήματα καὶ συναισθήματά ποῦ δὲν ἐδοκιμάσαμε ποτέ.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐξαυλώσωμεν, νὰ ἐξιδανικεύσωμεν τὴν Ποίησιν.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ